Vide R.N.I. No. Pun-Pun 2002/8323
ASR/0001/2021/23

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸਚੀ ਤੇਰੀ ਸਿਫਤਿ ਸਚੀ ਸਾਲਾਹ ॥ ਸਚੀ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਚੇ ਪਾਤਿਸਾਹ ॥

ਭੇਟਾ: 25/-

ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ

D.O.P. 15 Jan. 2023

ਅੰਕ: 149

ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ

ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

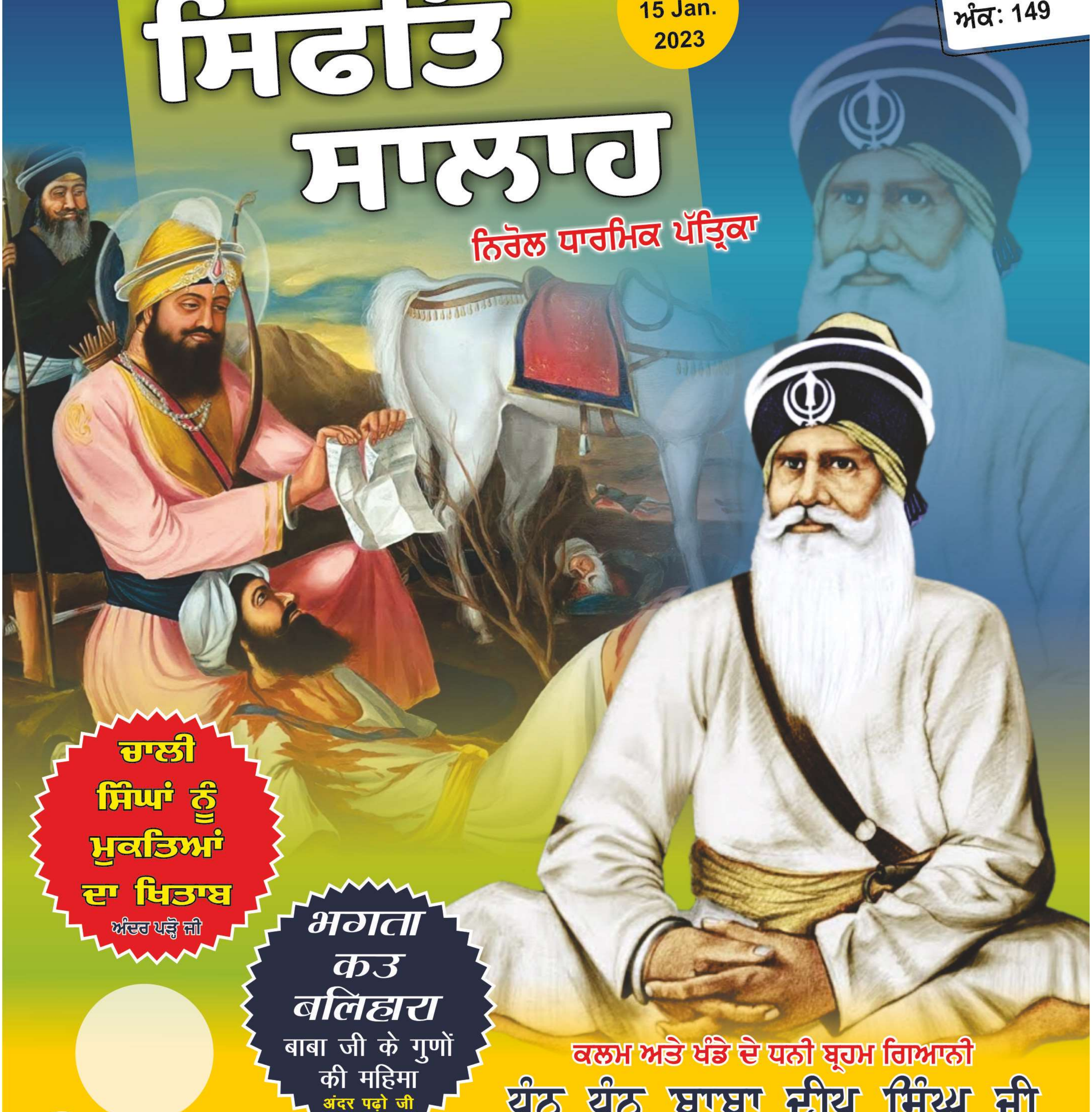

ਚਾਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਖਿਤਾਬ
ਅੰਦਰ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ

ਭਗਤਾ ਕਉ ਬਲਿਹਾਰਾ
बाबा जी के गुणों की महिमा
अंदर पढ़ो जी

ਕਲਮ ਅਤੇ ਖੰਡੇ ਦੇ ਧਨੀ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਪਹਿਲੀ ਸਲਾਨਾ ਕਾਨਵੋਕੇਸ਼ਨ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਟਰੱਸਟ ਅਧੀਨ ਚੱਲ ਰਹੇ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਡਿਗਰੀ ਕਾਲਜ, ਸਰਾਂ ਰੋਡ, ਜੰਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਾਨਵੋਕੇਸ਼ਨ ਆਰਟ ਗੈਲਰੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸ੍ਰ. ਹਰਭਜਨ ਜੀ ਈ.ਟੀ.ਓ. (ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ) ਦੇ ਧਰਮਪਤਨੀ ਸਰਦਾਰਨੀ ਸੁਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸ੍ਰ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ (O.S.D. to Vice Chancellor), ਸ੍ਰ. ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਜੀ (Incharge Centre for IT Solution) ਵੱਲੋਂ ਬੀ.ਏ., ਬੀ. ਕਾਮ., ਬੀ.ਸੀ.ਏ., ਬੀ.ਐਸ.ਸੀ. ਸੈਸ਼ਨ 2021-22 ਦੀਆਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਪਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਡਿਗਰੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਗਈਆਂ।

1st Annual Convocation Ceremony

ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ੍ਰ. ਟਹਿਲਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਟਰੱਸਟੀ), ਸ੍ਰ. ਉਪਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪ੍ਰਿ. ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਸ੍ਰ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸ੍ਰ. ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਮੈਡਮ ਸਰਿਤਾ ਮੱਕੜ, ਸ੍ਰ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਤਰੁਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਦਿ ਮੈਂਬਰ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

Asr. G.P.O.No. PB0001/ 2021-23

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ।।

ਅੰਕ-149ਵਾਂ (2023)

ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ

ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ

ਨਿਰੋਲ ਧਾਰਮਿਕ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ

E-mail : sifitsalah@yahoo.com
Website : www.bibikaulanjibhalaikendertrust.org

ਤਤਕਰਾ

- ਸੰਪਾਦਕੀ 4
- ਚਾਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਖਿਤਾਬ 5
- ਨੌਂਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ 12
- ਰਸਾਲਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ 14
- ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ 15
- ਵਾਟਾਂ ਲੰਮੀਆਂ ਤੇ ਰਸਤਾ ਪਹਾੜ ਦਾ 17
- ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ 18
- ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੌਵੀਵਾਂ ਭਾਗ- ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦ ਕੌਰ ਜੀ 22
- ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤੁ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥ 28
- ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ 30
- 400 ਸਾਲ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਾਲ 31
- ਅਨਮੋਲ ਬਚਨ 33
- भगता कउ बलिहारा 34
- जिंदगी की बारीकियाँ 41
- Perfect Guru is Attained... 43

ਸਰਪ੍ਰਸਤ
ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ
ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲਿਟਲ

ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ
ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਡੀ ਸੀ)

ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ
ਭਾਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪਟਿਆਲਾ), ਭਾਈ ਤੇਜਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ (ਪੰਮਾ ਭੈਣ ਜੀ), ਭਾਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਸ. ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਸ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ (ਸਿਵਲ ਲਾਈਨ ਵਾਲੇ), ਸ. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸ. ਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਐਡਵੋਕੇਟ
ਸ. ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਵਰ

ਸਲਾਹਕਾਰ
ਸ. ਟਹਿਲਇੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹਿਯੋਗ
ਸ. ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ
ਗੁਰਮਤਿ ਸਤਿਸੰਗ ਸਭਾ
ਧੰਨ ਧੰਨ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ (ਰਜਿ.)
ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਕੰਪਿਊਟਰ
ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦਫਤਰ

ਨਾਮ :- ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ
ਖਾਤਾ ਨੰ. 55031111026 ਬੈਂਕ :- ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ
IFSC ਕੋਡ ਨੰ. SBIN0050245
ਬ੍ਰਾਂਚ :- ਚਾਟੀਵਿੰਡ ਚੌਂਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

ਚੰਦਾ

ਦੇਸ਼		ਵਿਦੇਸ਼	
ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ	150 ਰु.	ਸਲਾਨਾ ਚੰਦਾ	1200 ਰु.
2 ਸਾਲ ਲਈ	300 ਰु.	2 ਸਾਲ ਲਈ	2400 ਰु.
5 ਸਾਲ ਲਈ	600 ਰु.	5 ਸਾਲ ਲਈ	4800 ਰु.
ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ	2400 ਰु.	ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ	19200 ਰु.

ਚਿੱਠੀ-ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪਤਾ

ਦਫਤਰ: ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ, ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ (ਟਰੱਸਟ)
ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਰੋਡ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ-143006 ਫੋਨ : 98765-25850

ਨੋਟ : ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਵਿੱਚ ਛਪੇ ਲੇਖ ਤੇ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਨ, ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
-ਸੰਪਾਦਕ

ਸੰਪਾਦਕੀ...

ਗੁਰੂ ਕੀ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ,

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਹਰਿ ਪੜੁ ਹਰਿ ਲਿਖੁ ਹਰਿ ਜਪਿ ਹਰਿ ਗਾਉ ਹਰਿ ਭਉਜਲੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੀ ॥

(ਅੰਗ ੬੬੯)

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਤੋਰਨ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਲਿਖਣ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਹਿਰ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਬੜੇ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਭਾਗ ਲਿਆ ਤੇ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 25000 ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤਰ ਜਾਪ ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਲਿਖ ਕੇ ਅੱਗੋਂ 4 ਵਾਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਣ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਈ। ਜਦੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤਰ ਅਭਿਆਸ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਇੰਨੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੋਈ ਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮਨ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਕੱਚੀ ਸਲੇਟ ਤੇ ਇਸ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਲਿਖ ਲਵੋ। ਅਜਿਹੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਲਈ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਸੀ ਤੇ ਕਈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਬੜੀ ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਾਈ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤਰ ਜਾਪ ਲਿਖਣ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਇਸ ਉਤਸ਼ਾਹ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਿਲੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਆਰੰਭ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਅੱਠ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ 13000 ਵਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰ ਜਾਪੁ ਲਿਖਣਾ, ਨੌਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ 21000 ਵਾਰੀ ਅਤੇ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉਮਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਵੱਡਿਆਂ ਨੇ 31000 ਵਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਪੁ ਲਿਖਣ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਾਉਣੀ ਹੈ ਜੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਾਪੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਸਮੇਂ ਛੋਟਾ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਨਾਲ ਕੂਪਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੂਪਨਾਂ ਦਾ ਡਰਾਅ ਮਿਤੀ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2023 ਨੂੰ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੱਢਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਵੱਡੇ ਇਨਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਆਕਰਸ਼ਿਕ ਇਨਾਮ ਵੀ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ।

ਅੱਜ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਦੀ। ਇਹ ਇਨਾਮ, ਇਹ ਸਤਿਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਅੰਦਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਹਨ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤਰ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਕਥਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਬੱਚਾ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਪਾਂਧੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਜਨਮ ਇਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪਰ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਰੀਰ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦਰਗਾਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੇ ਹੀ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ। ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਤੁਰਨ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਆਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਬਣੇ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ। ਕਲਯੁੱਗ ਦੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਉਪਰਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਆਸ਼ੇ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਆਵੇ। ਜਦੋਂ ਹਰ ਸਿੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਤਮੰਨਾ ਉਤਪੰਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਫਿਰ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਰਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ, ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਹਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਮਹਿਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਵੇਗੀ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

—ਸੰਪਾਦਕ

ਚਾਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਖਿਤਾਬ

(ਚਾਲੀ ਮੁਕਤਿਆਂ ਦੇ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਤੱਕ ਦੀ ਸਾਖੀ)

(Fourth VCD ਮਰਦ ਅਗੰਮੜਾ)

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਉਤਾਰਾ

—ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
(ਪਟਿਆਲਾ)

ਵਡਹੰਸੁ ਮਹਲਾ ੪ ਘਰੁ ੧
ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
ਸੇਜ ਏਕ ਏਕੋ ਪ੍ਰਭੁ ਠਾਕੁਰੁ ॥
ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਰਿ ਰਾਵੇ ਸੁਖ ਸਾਗਰੁ ॥੧॥
ਮੈ ਪ੍ਰਭ ਮਿਲਣ ਪ੍ਰੇਮ ਮਨਿ ਆਸਾ ॥
ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਮੇਲਾਵੈ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ
ਹਉ ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਕਉ ਜਾਸਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਮੈ ਅਵਗਣ ਭਰਪੂਰਿ ਸਰੀਰੇ ॥
ਹਉ ਕਿਉ ਕਰਿ ਮਿਲਾ ਅਪਣੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਪੂਰੇ ॥੨॥
ਜਿਨਿ ਗੁਣਵੰਤੀ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਪਾਇਆ ॥
ਸੇ ਮੈ ਗੁਣ ਨਾਹੀ ਹਉ ਕਿਉ ਮਿਲਾ ਮੇਰੀ ਮਾਇਆ ॥੩॥
ਹਉ ਕਰਿ ਕਰਿ ਥਾਕਾ ਉਪਾਵ ਬਹੁਤੇਰੇ ॥
ਨਾਨਕ ਗਰੀਬ ਰਾਖਹੁ ਹਰਿ ਮੇਰੇ ॥੪॥੧॥

(ਅੰਗ ੫੬੦-੫੬੧)

ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਓ! ਮਾਘ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ 40 ਮੁਕਤਿਆਂ ਦੀ ਟੁੱਟੀ ਗੰਢੀ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿਉਣਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਸਿਦਕ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਦਾ, ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਦਾ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸਾਖੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲੈਣ। ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਖੀ ਸਰਵਣ ਕਰਦਿਆਂ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ, ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਦੀਦਾਰੇ ਕਰਨਾ ਤੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਜੋਦੜੀ ਕਰਨਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮੇਰੇ ਤੇ ਵੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ। ਟੁੱਟੀਆਂ ਨੂੰ ਗੰਢਣ ਵਾਲਿਆ, ਮੇਰੀ ਵੀ ਇਸ ਜਨਮ ਵਿੱਚ ਟੁੱਟੀ ਗੰਢ ਲਵੋ।

ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਮੇਲਾਵੈ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ
ਹਉ ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਕਉ ਜਾਸਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਅੰਗ ੫੬੦)

ਸਾਰੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤੀ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਓ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ। ਕਰੋ ਦੀਦਾਰੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸੁਰਤੀ ਨਾਲ।

ਲਖ ਸੁਰਤੀ ਲਖ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ
ਪੜੀਅਹਿ ਪਾਠ ਪੁਰਾਣ ॥

(ਅੰਗ ੪੬੭)

ਕੁਝ ਚਿਰ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਬੀਤਿਆ, ਅਮਨ ਚੈਨ ਦੇ ਨਾਲ। ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰੇ ਦਾ ਉਹ ਜੋਬਨ, ਮੁਗਲਾਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਸਹਾਰੀ ਨਹੀਂ ਗਈ ਤੇ ਹੁਣ ਮੁਗਲਾਂ ਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ।

ਇਸ ਘੇਰੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਨ ਨਹੀਂ ਲੰਘਿਆ, ਕੋਈ ਇੱਕ ਹਫਤਾ ਨਹੀਂ ਲੰਘਿਆ, ਕੋਈ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਨਹੀਂ ਲੰਘਿਆ, ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਓ! ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਫੌਜਾਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਹੈ। ਟੋਟਲ ਘੇਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਮਹੀਨੇ ਉਨੀਂ ਦਿਨ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਤਵਾਂ ਮਹੀਨਾ ਸੀ ਤੇ ਕੁਝ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਸਿਦਕ ਤਾਂ ਕਾਇਮ ਰਿਹਾ ਪਰ ਕੁਝ ਸਿਦਕ ਤੋਂ ਡੋਲ ਗਏ। ਇਹ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਸੁਲਾਹ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੁਲਾਹ ਕਰ ਲਈਏ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਝੂਠੀ ਕਸਮ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਜੇ ਫਿਰ ਕਿਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਤੇ ਫਿਰ ਇਉਂ ਕਰੋ, ਸਾਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿਓ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਹੱਸ ਪਏ ਤੇ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਆਗਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਕਿਲ੍ਹਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਗਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ। ਮੇਰੇ ਸਿੱਖੋ, ਕੀ ਇਹ ਸਮਾਂ ਆਗਿਆ ਮੰਗਣ ਦਾ ਹੈ? ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦਿਨ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੱਗੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕੀ ਸੀਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਬੱਚਾ ਤੋਤਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਮੈਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਘਰ ਜਾਵਾਂ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲਵਕੜੀ ਵਿੱਚ ਲਵਾਂ। ਮਨ ਵਿੱਚ ਹਲਕੇ ਵੀਚਾਰਾਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਇਹ ਚੰਗੇ ਗੁਰੂ ਹਨ ਕਿ ਆਗਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨਾ, ਹੇ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਹੋਰ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਚਲਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸਾਡਾ ਕਿਤੇ ਸਿਦਕ ਨਾ ਚਲਾ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਿਦਕ ਜਾਏਗਾ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲਈ ਖਿਆਲ ਹਲਕੇ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਭੈੜਾ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਸਿਦਕ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਲਈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਉੱਤਮ ਖਿਆਲ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਸਮਰੱਥ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੇ ਹੋ। ਸਿਦਕ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਅੰਦਰ ਖਿਆਲ ਹਲਕੇ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਆ ਗਿਆ। ਆਗਿਆ ਮੰਗੀਂ ਤੇ ਆਗਿਆ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤੇ ਸੀਨ ਫਿਰ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹੀ ਤੋਤਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ, ਬੱਚਾ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਕੁਝ ਖਿਆਲ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਤੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਖਿਆਲ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਨੀਵੇਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਪ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਿਲ੍ਹਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਤੇ ਆਗਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ। ਹੋਰ ਖਿਆਲ ਨੀਵੇਂ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਆਗਿਆ ਨਾ ਮਿਲੀ ਤੇ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਕਿਲ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿਓ। ਮੇਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਸਿੱਖੋ ਕੀ ਇਹ ਸਮਾਂ ਆਗਿਆ ਮੰਗਣ ਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, "ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬਚ ਗਏ ਤਾਂ ਵੀ ਰਾਜ ਕਰੋਗੇ, ਜੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪਾਓਗੇ ਤਾਂ ਵੀ ਅਗਲੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਰੋਗੇ।" ਅੰਦਰ ਦੀ ਗੱਲ ਬੁਝ ਲਈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਨਾ ਸਮਝੋ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਵਾਂਗਾ ਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾਵਾਂਗਾ। ਉਹ ਵੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਪਰ ਖਿਆਲ ਸਿਦਕ ਤੋਂ ਨੀਵੇਂ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਕਿਤੇ ਆ ਜਾਵੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਝੋਲੀਆਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਅਰਦਾਸ ਕਰਿਆ ਕਰੋ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੋਰ ਜੋ ਕੁਝ ਮਰਜ਼ੀ ਚਲਾ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨਾ ਜਾਵੇ। ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ

ਜੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸੀ:

ਸਿਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜਾਵੇ, ਮੇਰਾ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨਾ ਜਾਵੇ।

ਸ਼ਾਇਦ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ, ਸਿਦਕ ਵਾਲਿਆ, ਸਿਦਕ ਆਪ ਬਖਸ਼ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁਣੀ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਉਹ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਨਾ ਨਿਕਲੀ। ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ! ਜਾਂ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੱਡੋ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਚੌਥਾ ਦਿਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਤਾਂ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਆਗਿਆ ਦਿਓ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਦਿਓ, ਫਿਰ ਆਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਕੀ ਲਿਖੀਏ? ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਲਿਖ ਦਿਓ ਕਿ ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ। ਸਿਦਕ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸਿਦਕ ਕਾਇਮ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਕਦੀ ਉਹ ਕਲਮ ਨਾ ਚੁੱਕੀ ਜਾਂਦੀ ਜਿਹੜੀ ਇਹ ਲਿਖਦੀ ਪਰ ਕਲਮ ਨੇ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਥੱਲੇ ਸਾਈਨ ਵੀ ਕਰ ਦੇ। ਅੱਖਰ ਪਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਦਾ। ਜਦੋਂ ਅੱਖਰ ਪਾਏ, ਸਾਈਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਇਸ ਨਾਲ ਹੁਣ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਥੇ ਸਾਈਨ ਕਰੀ ਜਾਓ ਤੇ ਜਾਈ ਜਾਓ। ਇਹ ਮੁੱਖੀ ਸੀ ਤੇ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਾਈਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਕੈਸੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤ ਹੋ ਗਈ, ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਤੇ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਸਾਈਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਜਦੋਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਜਾਣਾ ਚਾਹਵੇ, ਭਾਈ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਮੈਂ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ, ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ, ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਬਚਾ ਲਵਾਂਗਾ, ਉਹ ਵੀ ਨਾਲ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਗਾਹ 'ਚੋਂ ਡਿਊਟੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸੀ। ਇਸ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਆਪਣੇ ਪਾਵਨ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਉਚਾਰਿਆ ਹੈ:

ਹਮ ਇਹ ਕਾਜ ਜਗਤ ਮੋ ਆਏ ॥
ਧਰਮ ਹੇਤ ਗੁਰਦੇਵ ਪਠਾਏ ॥
ਜਹਾਂ ਤਹਾਂ ਤੁਮ ਧਰਮ ਬਿਥਾਰੋ ॥
ਦੁਸਟ ਦੋਖਿਅਨਿ ਪਕਰਿ ਪਛਾਰੋ ॥੪੨॥
ਯਾਹੀ ਕਾਜ ਧਰਾ ਹਮ ਜਨਮੰ ॥
ਸਮਝ ਲੇਹੁ ਸਾਧੂ ਸਭ ਮਨਮੰ ॥
ਧਰਮ ਚਲਾਵਨ ਸੰਤ ਉਬਾਰਨ ॥
ਦੁਸਟ ਸਭਨ ਕੋ ਮੂਲ ਉਪਾਰਨ ॥੪੩॥

(ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ)

ਇੱਕ ਗੱਲ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ, ਗੁਰੂ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਧੁਰ ਤੋਂ ਡਿਊਟੀ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਧੁਰ ਤੋਂ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਕਿਹੜੀ ਡਿਊਟੀ ਜਾ ਕੇ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਵਕਤ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੋ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਧਰਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਦੋ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਇੱਕ ਧਰਮ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਲੇਕਿਨ ਸਾਹਿਬ-ਏ-ਕਮਾਲ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਦੋ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਧਰਮ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਦੋ ਧਰਮਾਂ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਧਰਮ ਬਣਨੇ ਹਨ।

ਇਉਂ ਤੀਸਰ ਪੰਥ ਰਚਾਇਅਨੁ ਵਡ ਸੂਰ ਗਹੇਲਾ ॥
ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ ॥੧੬॥

(ਵਾਰ ੪੧, ਪਉੜੀ ੧੬)

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਵਰਗੀ ਮਤ ਕੀ ਜਾਣੇ। ਇਹ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਾਈਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਗਏ ਤੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ

ਪਛਤਾਵਾ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕਿਉਂ ਆਏ ਹਾਂ ਪਰ ਸਿਦਕ ਇੰਨਾ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਕੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਵੇਲੇ ਨਿਕਲ ਆਏ ਹਾਂ। ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਸਿਦਕ ਚਾਲੀਆਂ ਦਾ ਡਿੱਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਵੇਲੇ ਨਿਕਲ ਆਏ ਹਾਂ। ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਤਨੀ ਹਲਕੀ ਸੋਚ ਨੇ ਜਨਮ ਲੈ ਲਿਆ ਕਿ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿੰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਵੀ ਚੰਦ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਉੱਥੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਹੈ। ਅਰਦਾਸ ਕਰਨਾ :

ਸਿਰ ਜਾਏ ਤਾਂ ਜਾਏ, ਮੇਰਾ ਸਿੱਖੀ ਸਿਦਕ ਨਾ ਜਾਏ।

ਹੁਣ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬੱਚ ਕੇ ਨਿਕਲ ਆਏ ਹਾਂ। ਮਾਝੇ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਮਾਲਵੇ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖੀ ਸੀ, ਝਬਾਲ ਵਾਲੇ ਬੰਨੇ ਇਹ ਮਾਝੇ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਚਾਂਈਂ-ਚਾਂਈਂ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਇਆ, ਮਨ ਵਿੱਚ ਚਾਅ ਸੀ ਘਰ ਜਾਵਾਂ, ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਾਂ, ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਾਂ, ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਾਂ, ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮਿਲਾਂ। ਜਦੋਂ ਬੂਹਾ ਖੜਕਾਇਆ, ਪਿਤਾ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਅਵਾਜ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਬਈ, ਬੂਹਾ ਖੜਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲੇ ਅਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਪਿਆ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਹੈ। ਧੀਏ, ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹ ਜਲਦੀ। ਜਲਦੀ ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਮੈਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂ। ਬੂਹਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤੇ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜਦੋਂ ਅੰਦਰ ਗਏ ਤੇ ਪਿਤਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ, ਮੇਰੇ ਧੰਨ ਭਾਗ, ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਚੁੱਪ। ਇਧਰੋਂ ਮਾਤਾ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਸੋਟੀ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਫੜੀ, ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨਾ ਚਿਰ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਪੁੱਤਰ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾ। ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੰਦਰੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ, ਚੁੱਪ। ਕਹਿੰਦੇ ਭੈਣ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਭਰਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ, ਜਲ ਛਕਾਵਾਂ। ਤੇ ਫਿਰ ਪਿਤਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ, ਕੁਝ ਬੋਲਦਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈਂ? ਕੋਈ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾ, ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾ। ਮੇਰੇ ਕੰਨ ਤਰਸਦੇ ਪਏ ਹਨ, ਮੇਰੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਤੇ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਚੁੱਪ ਕੀ ਆਖੇ, ਮੈਂ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਪਿਤਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਤੇਰੀ ਚੁੱਪ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਗੱਲ ਹੈ। ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਫਜ਼ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਿਤਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਹੈ? ਤੂੰ ਜੋ ਘਰ ਆ ਗਿਆ ਹੈਂ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੁਲਾਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਜੰਗ ਮੁੱਕ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਘਰ ਆਇਆ ਹੈਂ। ਅੰਦਰ ਚਪੇੜਾਂ ਵੱਜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾ, ਜੰਗ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ? ਸੁਲਾਹ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਜਿੱਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜੇ ਤਾਂ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੇ ਫਿਰ ਤੂੰ ਘਰ ਕਿਵੇਂ? ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕਿ ਤੂੰ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਪਿਤਾ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ

ਨਿਕਲਿਆ, ਜਗਤ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਕਹੇਗਾ, ਤੇਰੇ ਵਰਗੇ ਕਲੰਕ ਦੀ ਮਾਂ ਹਾਂ ਮੈਂ। ਭੈਣ ਪਾਣੀ ਵੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਗਈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਵਾਂ। ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੱਥ ਸਿਰ ਤੋਂ ਉੱਠ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਰਾ ਜ਼ਮਾਨਾ ਹੀ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਨਾਹੀ ਉਧਾਰੁ ॥
ਬਾਬਾ ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥੨॥੧੧॥
(ਅੰਗ ੮੬੪)

ਤਾਅਨੇ ਵੱਜ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਘਰ ਆ ਰਹੇ ਸਾਂ ਤੇ ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੂੰਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ। ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਹੈ, ਪਿਆਰਿਓ। ਇੱਕ ਗੁਰੂ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵੱਲ ਨਹੀਂ। ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਇੱਕ ਉਹ ਵੱਲ ਰਹੇ।

ਜਿਸ ਦੈ ਹੋਵੈ ਵਲਿ ਸੁ ਕਦੇ ਨ ਹਾਰਦਾ ॥
(ਅੰਗ ੫੧੯)

ਜਾਮਿ ਗੁਰੂ ਹੋਇ ਵਲਿ ਲਖ ਬਾਹੇ ਕਿਆ ਕਿਜਇ ॥
(ਅੰਗ ੧੩੯੯)

ਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਵੱਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਇਕੱਲੇ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰੀ ਸਗੋਂ ਸਾਰੇ ਚਾਲੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਵਾਪਰੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਚਾਲੀ ਦੇ ਚਾਲੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਤੇ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇੰਞ ਕੀਤਾ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਉਂ ਆਏ? ਜਦੋਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਹਿਬ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਥਾ ਵੀ ਇਹੋ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਛੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਅੰਦਰ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਲੀ ਦੇ ਚਾਲੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਕਥਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪਾਪ ਤਾਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਨ ਪਰ ਛੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਹੈ:

ਪਾਪੀ ਬਹੁ ਪਰਕਾਰ ਕੇ ਉਤਮ ਮੱਧਮ ਜਾਣ।
ਹਤਿਆ ਛੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਮਨ ਮਹਿ ਲੇਹੁ ਪਛਾਣ।
ਗਊ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਾਰੀਏ ਗੋਤਰੀ ਹਥ ਕਰਾਏ।
ਰਿਣ ਹਤਿਆ ਕੰਨਿਆ ਹਤਿਆ
ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ ਅਧਿਕਾਏ।

ਇਹ ਛੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਸ਼ਾਸ਼ਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਗਊ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਵੀ ਹੱਤਿਆ ਗਿਣੀ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਸਹੀ ਸੱਚਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਵੀ ਹੱਤਿਆ ਗਿਣੀ ਗਈ ਹੈ। ਗੋਤਰੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਕੁੱਲ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਘਾਤ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਵੀ ਹੱਤਿਆ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਰਿਣ ਹੱਤਿਆ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਫਿਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਵਾਪਸ ਨਾ ਕਰੀਏ, ਉਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਬੁਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਰਿਣ ਹੱਤਿਆ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਕੰਨਿਆ ਹੱਤਿਆ, ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ, ਇਹ ਵੀ ਹੱਤਿਆ ਹੈ। 96 ਕਰੋੜ ਪਾਪ ਹੋਣ ਤੇ ਇੱਕ ਹੱਤਿਆ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਫਿਰ ਕੀ ਆਖਿਆ? ਜਿਹੜੀ ਗਲਤੀ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਸਿੰਘਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹੋਈ, ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਹੱਤਿਆ ਹੈ? ਇਸ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਆਈ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਥਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਛੇ ਹੱਤਿਆ ਹਨ ਤੇ ਇੱਕ ਹੱਤਿਆ 96 ਕਰੋੜ ਪਾਪ ਵਰਗੀ ਹੈ ਤੇ ਅਗਾਂਹ ਕੀ ਚਲਿਆ ਪ੍ਰਕਰਨ।

ਕੋਟ ਛਿਆਨਵੇਂ ਪਾਪ ਸਮ ਹਤਿਆ ਏਕ ਕਹਾਏ।
ਖਟ ਹਤਿਆ ਕੇ ਤੁਲ ਜੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਸਿਖ ਫਿਰ ਜਾਏ।

ਖਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਛੇ ਨੂੰ। ਖਟ ਹੱਤਿਆ ਦੇ

ਤੁਲ, ਇੱਕ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਜੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਫਿਰ ਜਾਏ। ਇੱਕ ਹੱਤਿਆ ਹੈ 96 ਕਰੋੜ ਤੇ ਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੇ ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਦੇ ਦੇਈਏ ਤੇ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, 576 ਕਰੋੜ। ਛੇ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਤੁੱਲ ਇਸ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਫਿਰ ਜਾਵੇ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਪੰਕਤੀ ਹੈ, ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲਵੋ:

ਸਾਹਿਬੁ ਸੰਕਟਵੈ ਸੇਵਕੁ ਭਜੈ ॥
ਚਿਰੰਕਾਲ ਨ ਜੀਵੈ ਦੋਊ ਕੁਲ ਲਜੈ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੧੧੯੫)

ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਅੰਦਰ ਗੱਲ ਵੱਜੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਹਾਲ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਜੋ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਬੀਤੀ, ਇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਬੀਤੀ। ਹੁਣ ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਜੀ ਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬੈਟਰੀ ਚਾਰਜ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਝਬਾਲ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਸਨ। ਇੱਕ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਦਾ ਸੰਗ ਹੋ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਰੰਗੀ ਹੋਈ ਬੀਬੀ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਬੈਟਰੀ ਚਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਮਾਤਾ ਭਾਗੋ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਹੱਲ ਹੁਣ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ, ਜੇ ਨੀਲੀ ਸਿਆਹੀ ਨਾਲ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਲਾਲ ਸਿਆਹੀ ਨਾਲ ਪੜਵਾ ਲਓ। ਫਿਰ ਵੀ ਸੌਦਾ ਮਹਿੰਗਾ ਨਹੀਂ। ਸਿੱਖੀ ਬਹੁਤ ਕੀਮਤੀ ਹੈ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਤਿ ਬਚਨ ਕਿਹਾ ਤੇ ਭਾਲ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕਿੱਥੇ ਹਨ? ਜਦੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਆਪ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਾਲਵੇ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾਏ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ 40 ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਖਿਦਰਾਣੇ ਦੀ ਢਾਬ ਤੇ ਆਏ, ਅਨੇਕਾਂ ਮੁਗਲਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਮਰੇ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਸਿੰਘ, ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਪਏ ਹਨ ਤੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ! ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਛਾਣ-ਪਛਾਣ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ। ਹੁਣ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿੱਥੋਂ ਪਛਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬਾਂਹ ਦੇ ਕੜੇ ਤੋਂ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਬਾਂਹ ਲੱਥ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਕਿੱਥੋਂ ਪਛਾਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਛਹਿਰੇ ਤੋਂ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ 39 ਸਰੀਰ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਜਿਉਂਦਾ ਇੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਰ ਵੇਖੋ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਲੋਥਾਂ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਸਰੀਰ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹਾ-ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਾਹ ਚਲਦਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਇਹ ਤਾਂ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਗੋਦੀ ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਿਰ ਲਿਆ ਤੇ ਲਿਬੜਿਆ ਹੋਇਆ ਲਹੂ ਨਾਲ ਚਿਹਰਾ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਨਾਲ ਚੁੰਮਿਆ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰੀ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰੀ। ਜਲ ਮੰਗਾਇਆ ਤੇ ਚਿਹਰਾ ਲਹੂ ਨਾਲ ਭਿੱਜਿਆ ਹੋਇਆ ਪੂੰਝਿਆ। ਜਦੋਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ, ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ, ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹਕੀਕਤ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹੱਸ ਪਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ, ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ, ਹਕੀਕਤ ਹੈ। ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਮੰਗ ਕੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੇ ਦੇਈਏ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਮੰਗਿਆ:

ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ ਬਖਸ਼ ਲੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓ ਮਾਫ ਮੈਨੂੰ, ਜੋ ਕਸੂਰ ਹੋ ਗਿਆ।
ਜਿਹੜਾ ਲਿਖ ਕੇ ਬੇਦਾਵਾ, ਤੈਥੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਰਾਜ ਦੇ ਦੇਈਏ, ਉਮਰ ਦੇ ਦੇਈਏ, ਕੁਝ ਮੰਗ ਲੈ। ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ! 39 ਸਰੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਮੇਰੀ ਵੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੱਚਖੰਡ ਦੇ ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਬੇਦਾਵਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਹ ਬਿੱਧ ਬਣਾਈ ਹੈ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਮੈਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ, ਇਹ ਬੇਦਾਵਾ ਪਾੜ੍ਹ ਦਿਓ।

ਜੇ ਕੋ ਗੁਰ ਤੇ ਵੇਮੁਖੁ ਹੋਵੈ
ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਵੈ ॥
ਪਾਵੈ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਰ ਥੈ ਕੋਈ
ਪੁਛਹੁ ਬਿਬੇਕੀਆ ਜਾਏ ॥
ਅਨੇਕ ਜੂਨੀ ਭਰਮਿ ਆਵੈ
ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਏ ॥
ਫਿਰਿ ਮੁਕਤਿ ਪਾਏ ਲਾਗਿ ਚਰਣੀ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਬਦੁ ਸੁਣਾਏ ॥
ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਵੀਚਾਰਿ ਦੇਖਹੁ
ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਏ ॥੨੨॥

(ਅੰਗ ੯੨੦)

ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ, ਉਹ ਇਹ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਇਹ ਅੰਦਰਲਾ ਡਰ ਹੈ ਸਾਡਾ। ਨਿਰਮਲ ਡਰ।

ਅਨੇਕ ਜੂਨੀ ਭਰਮਿ ਆਵੈ
ਵਿਣੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਕਤਿ ਨ ਪਾਏ ॥

(ਅੰਗ ੯੨੦)

ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਬੂਹੇ ਬੰਦ ਹਨ, ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ, ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ! ਇਹ ਬੇਦਾਵਾ ਪਾੜ ਦਿਓ। ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ, ਹੋਰ ਕਈ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ, ਸਭ ਕੁਝ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਕਈ ਵਾਰ ਬਸਤਰ ਬਦਲੇ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਈ ਕੁਝ ਹੋਇਆ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਮਰਕੱਸੇ ਨਾਲ ਉਹ ਬੇਦਾਵਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਉਂ? ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਿੱਖ ਵਾਪਸ ਆਉਣਗੇ। ਫਿਰ ਕਵੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਿਆਰੇ ਤੁਸੀਂ ਬਖਸ਼ੇ ਗਏ ਸਾਰੇ।
ਜਿਹੜਾ ਸੀਸ ਧਰਮ ਤੋਂ ਵਾਰੇ, ਉਹ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਬੇਦਾਵਾ ਪਾੜਿਆ। ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੰਗ। ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਨਾ ਮੋੜ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਹ ਮੰਗਿਆ:

ਇਤਨਾ ਤੋ ਕਰ ਗੁਰੂ ਜੀ, ਜਬ ਜਾਨ ਤਨ ਸੇ ਨਿਕਲੇ।
ਤੇਰਾ ਹੀ ਨਾਮ ਲੇਕਰ, ਯੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਨ ਸੇ ਨਿਕਲੇ।
ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਸਜੀ ਹੋ, ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਧੁਨੀ ਲਗੀ ਹੋ।
ਸਿਰ ਤੇਰੀ ਗੋਦ ਮੇਂ ਹੋ, ਜਬ ਜਾਨ ਤਨ ਸੇ ਨਿਕਲੇ।

ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਇਸ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਵੀ ਪੂਰੀ ਕਰੋ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁਨੀ ਲਗਾਓ ਤੇ ਇਹ ਪੜ੍ਹੋ:

ਮਾਘਿ ਮਜਨੁ ਸੰਗਿ ਸਾਧੂਆ ਧੂੜੀ ਕਰਿ ਇਸਨਾਨੁ ॥

(ਅੰਗ ੧੩੫)

ਪਿਆਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁਨੀ ਲੱਗੀ ਸੀ ਤੇ ਅਖੀਰਲਾ ਸਵਾਸ ਭਾਈ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਆ।

ਕਬੀਰ ਮੁਹਿ ਮਰਨੇ ਕਾ ਚਾਉ ਹੈ ਮਰਉ ਤ ਹਰਿ ਕੈ ਦੁਆਰ ॥

(ਅੰਗ ੧੩੬੭)

ਜਦੋਂ ਅਖੀਰਲਾ ਸਵਾਸ ਨਿਕਲਿਆ ਤੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ, ਇਸ ਨੇ ਕੁਝ ਮੰਗਿਆ ਨਹੀਂ ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਮੰਗਿਆ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸਾਥੀਆਂ ਲਈ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਮੰਗੀ,

—ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਪੰਨਾ 21 'ਤੇ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ

—ਭਾਈ ਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਚੌਵੀਵਾਂ ਸਲੋਕ :

ਨਿਸਿ ਦਿਨੁ ਮਾਇਆ ਕਾਰਨੇ ਪ੍ਰਾਨੀ ਡੋਲਤ ਨੀਤ ॥
ਕੋਟਨ ਮੈ ਨਾਨਕ ਕੋਊ ਨਾਰਾਇਨੁ ਜਿਹ ਚੀਤਿ ॥੨੪॥

(ਅੰਗ ੧੪੨੭)

ਰਾਤ ਦਿਨ ਮਾਇਆ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਇਨਸਾਨ ਸਦਾ ਹੀ ਭਟਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਰੋੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਚਿਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਹੈ।

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਇਆ ਇੱਕ ਛਲਾਵਾ ਹੈ ਜੋ ਕਈ ਰੂਪ ਵਿਖਾ ਕੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਗੁੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਭਜਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਮਾਇਆ ਦੀ ਚਮਕ ਇਤਨੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੱਖਾਂ ਦੀ ਅੱਗ, ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਹਵਾ ਦੇ ਬੁੱਲੇ ਨਾਲ ਉੱਡ ਜਾਵੇ। ਜਾਂ ਹੜ੍ਹ ਦਾ ਪਾਣੀ। ਬਰਸਾਤੀ ਨਾਲੇ ਬਾਰਿਸ਼ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਨਾਲ ਭਰ-ਭਰ ਵਹਿਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਬਾਰਿਸ਼ ਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਸੁੱਕੇ ਦੇ ਸੁੱਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੰਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਜਿਸ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਭੱਜ ਦੌੜ ਕੇ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਚਮਕ ਦਮਕ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਹੈ।

ਮਾਈ ਮਾਇਆ ਛਲੁ ॥
ਤ੍ਰਿਣ ਕੀ ਅਗਨਿ ਮੇਘ ਕੀ ਛਾਇਆ
ਗੋਬਿਦ ਭਜਨ ਬਿਨੁ ਹੜ ਕਾ ਜਲੁ ॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਅੰਗ ੭੧੭)

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਬੰਦਾ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅਹਾਰ ਬਣਾਉਂਦਾ-ਬਣਾਉਂਦਾ ਇੱਕ ਦਿਨ ਆਪ ਹੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਅਹਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਮੋਹਣੀ ਜਿਨਿ ਵਿਣੁ ਦੰਤਾ ਜਗੁ ਖਾਇਆ ॥

(ਅੰਗ ੬੪੩)

ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਜੀਵ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਵਿਸਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰ ਸੁਆਸ ਜਾਂਦਿਆਂ ਵੀ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਸੁਆਸ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵੀ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।

ਮਾਇਆ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰੈ ਮਾਂਗੈ ਦੰਮਾਂ ਦੰਮ ॥

(ਅੰਗ ੧੪੨੬)

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਮਾਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਵੇਂ ਬਗੁਲਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਖਲੋ ਕੇ ਤਨ ਦੀ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਅੰਦਰੋਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆਪਣੀ ਖੁਰਾਕ ਮੱਛੀ ਜਾਂ ਡੱਡੀ ਤੇ ਟਿਕਾਈ

ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਠਗ ਦਿਸਟਿ ਬਗਾ ਲਿਵ ਲਾਗਾ ॥

(ਅੰਗ ੧੩੫੧)

ਮਾਇਆ ਦੇ ਕਈ ਰੂਪ ਹਨ ਕਿਤੇ ਧਨ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਪੁੱਤਰ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਤੇ ਇਸਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਵਸਤੂ ਸਾਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੋਂ ਵਿਛੋੜਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮਾਇਆ ਰੂਪ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਭਾਵੇਂ ਸੌ ਸਾਲ ਦਾ ਹੋ ਜਾਏ, ਅਸਲੀ ਜੀਵਨ ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਗਿਣਿਆ ਜਾਇਗਾ ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਲਈ।

ਜੇ ਸਉ ਵਰ੍ਹਿਆ ਜੀਵਣ ਖਾਣੁ ॥
ਖਸਮ ਪਛਾਣੈ ਸੋ ਦਿਨੁ ਪਰਵਾਣੁ ॥੨॥

(ਅੰਗ ੩੫੦)

ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਐਸੇ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਹੋਏ ਹਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਰਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰੀ ਇੱਛਾ ਹੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਇੱਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਬੰਗਲਾ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੀਮਤੀ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਆਰਾਮ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਪਰੰਤੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬੰਗਲੇ ਅੰਦਰ ਗਏ, ਨਾ ਹੀ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆ ਗੁਰੂ ਸੰਤ ਵਧਾਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਭੁੱਚੋ ਸਾਹਿਬ ਬਾਬਾ ਮਹਾਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਬਾਬਾ ਮਹਾਂ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਥੇ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਪੁੱਤ ਦੀ ਦਾਤ ਮੰਗਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੱਜ ਇੱਕ ਆਏਗਾ ਜਿਹੜਾ ਧੀ (ਲੜਕੀ) ਦੀ ਦਾਤ ਮੰਗੇਗਾ। ਪੁੱਤ ਤੋਂ ਭਾਵ ਦੁਨਿਆਵੀਂ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਧੀ ਤੋਂ ਭਾਵ ਰੱਬੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਭਗਤੀ।

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ-ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਸੰਤ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘੀਂਦਾ ਹੈ।

ਕੋਟਿ ਮਧੇ ਕੋਈ ਸੰਤੁ ਦਿਖਾਇਆ ॥
ਨਾਨਕੁ ਤਿਨ ਕੈ ਸੰਗਿ ਤਰਾਇਆ ॥

(ਅੰਗ ੧੩੪੮)

ਇੱਕ ਸਾਧੂ ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਕੋਲ ਆਇਆ। ਉਸਨੂੰ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਆਸਣ ਵਿਛਾ ਕੇ ਬਿਠਾਇਆ। ਉਹ ਸਾਧੂ ਭਗਤ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ- 'ਹੇ ਭਗਤ ਜੀ ! ਤੁਸੀਂ ਭਗਤੀ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਫਿਰ ਤੁਹਾਡਾ ਮਾਇਆ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਗੁਜਾਰਾ ਚਲਦਾ ਹੈ? ਭਗਤ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਹੁਤੀ ਮਾਇਆ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਗੁਜਾਰਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਹੈ।

ਸਾਧੂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਸੁਣ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ ਪਰ ਆਪ ਦੀ ਮਾਲੀ ਦਸ਼ਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਾਂ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪਾਰਸ ਹੈ, ਇਹ ਰੱਖ ਲਓ। ਪਾਰਸ ਐਸੀ ਵਸਤੂ ਹੈ, ਜੋ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਛੁਹਾਈ ਜਾਏ ਤਾਂ ਲੋਹਾ ਸੋਨਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਰਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਇਕੋ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਅਮੀਰ ਬਣ ਜਾਓਗੇ। ਭਗਤ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿਰਤ ਵਿੱਚ ਹੀ ਬਰਕਤ ਹੈ। ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਧਨ ਕੋਲ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਹੋ ਹੀ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਾਰਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਾਧੂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੱਠ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪਾਰਸ ਭਗਤ ਜੀ ਕੋਲ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ

ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਪਾਰਸ ਚੁੱਕ ਕੇ ਛੱਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ, ਛੱਤ ਵਿੱਚ ਬਾਲੇ ਤੇ ਬਾਂਸ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਸੋਨਾ ਬਣਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਸਾਧੂ ਫਿਰ ਆਇਆ। ਭਗਤ ਜੀ ਉਸੇ ਕੱਖਾਂ ਦੀ ਛੰਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਨ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਹੇ ਭਗਤ ਜੀ! ਮੈਂ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਸ ਦੇ ਗਿਆ ਸੀ।" ਭਗਤ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਉਹ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਅਮਾਨਤ ਸਮਝ ਕੇ ਛੱਤ ਵਿੱਚ ਟੰਗਿਆ ਹੈ, ਲੈ ਜਾਓ। ਉੱਥੇ ਹੀ ਪਿਆ ਹੈ।"

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਧੂ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਤੇ ਆਪਣਾ ਪਾਰਸ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਤੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਭਗਤ ਰਵਿਦਾਸ ਜੀ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਆਪ ਭਗਵਾਨ ਆਏ ਸਨ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਭਗਤ ਜੀ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਬਰਕਤਾਂ ਆ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਰਾਤ ਦਿਨ ਪੁਰਸ਼ ਮਾਇਆ ਖਾਤਰ ਭਟਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕਰੋੜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਯਾਦ ਵੱਸਦੀ ਹੈ।

—ਬਾਕੀ ਸਲੋਕ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ

○○○

ਰਸਾਲਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਰਸਾਲਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜਾਂ Subscription Renew ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੰਦਾ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ
ਆਪ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਓ।

1) ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ, ਚੈੱਕ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ Paytm No. 9876525850
2) RTGS/NEFT ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਬੈਂਕ Transfer ਰਾਹੀਂ
ਨਾਮ :- ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ
ਖਾਤਾ ਨੰ. 55031111026 ਬੈਂਕ :- ਸਟੇਟ ਬੈਂਕ ਆਫ ਇੰਡੀਆ
IFSC ਕੋਡ ਨੰ. SBIN0050245 ਬ੍ਰਾਂਚ :- ਚਾਟੀਵਿੰਡ ਚੌਂਕ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ।

VPP ਰਾਹੀਂ ਘਰ ਬੈਠੇ ਰਸਾਲਾ ਮੰਗਵਾਓ

3) ਆਪ ਜੀ ਇਸ ਨੰਬਰ 98765-25850 ਤੇ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਲਿਖ ਕੇ SMS ਕਰ ਦਿਓ ਅਤੇ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਲਈ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ ਲਿਖ ਦਿਓ। 10 ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਡਾਕੀਆ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਪਤੇ ਤੇ ਰਸਾਲਾ ਦੇਣ ਆਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦਾ ਚੰਦਾ 184/- ਰੁਪਏ, ਦੋ ਸਾਲ ਦਾ ਚੰਦਾ 340/- ਰੁਪਏ, ਪੰਜ ਸਾਲ ਦਾ ਚੰਦਾ 650/- ਰੁਪਏ ਆਪ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਰਸਾਲੇ ਦੀ ਭੇਟਾ ਵਸੂਲ ਕਰ ਲਵੇਗਾ ਤੇ ਰਸਾਲਾ ਦੇ ਦੇਵੇਗਾ।

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਨੰ. 98765-25850

ਚੰਦਾ (ਦੇਸ਼)	
ਇੱਕ ਸਾਲ	150+34=184/-
ਦੋ ਸਾਲ	300+40=340/-
ਪੰਜ ਸਾਲ	600+50=650/-
ਲਾਈਫ	2400+90=2490/-

ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਕਾਲਮ 'ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਰਸਾਲੇ' ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਂਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਾਲਮ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਹੱਥਲੇ ਅੰਕ ਤੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੀਆਂ ਦੁਨਿਆਵੀਂ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਾਧਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

15. ਸਵਾਲ: ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵੀਰ ਜੀ, ਮੇਰਾ ਇੱਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਰੋਜ਼ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਜੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਲੜਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਗਲਤ ਵਿਚਾਰ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਗੰਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੱਸੋ, ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ?

ਜਵਾਬ: ਪਰਾਈ ਔਰਤ ਵੱਲ ਗਲਤ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਵਰਜਿਤ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਆਪਣੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:

ਦੇਖਿ ਪਰਾਈਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਭੈਣਾਂ ਧੀਆਂ ਜਾਣੈ।

(ਵਾਰ ੨੯, ਪਉੜੀ ੧੧)

ਪਰ ਇਹ ਬੜੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਇਤਨੀ ਉੱਤਮ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਭੈੜੇ ਖਿਆਲ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਸੇਵਾ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਭੈੜੇ ਖਿਆਲ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਲੜਕੀ ਵੱਲ ਮਾੜੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਪਾਪ ਹੈ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਕਿਸੇ ਲੜਕੀ ਵੱਲ ਮਾੜੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਸਗੋਂ ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਹੈ।

ਧ੍ਰਿਗੁ ਲੋਇਣਿ ਗੁਰ ਦਰਸ ਵਿਣੁ ਵੇਖੈ ਪਰ ਤਰਣੀ।

(ਵਾਰ ੨੭, ਪਉੜੀ ੧੦)

ਇਸ ਕਰਕੇ ਜੇਕਰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਨਿਰਮਲ ਭਉ ਮਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰ 'ਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਚੇ ਵਿਚਾਰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਗਲਤ ਵਿਚਾਰ ਆਉਣੇ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਸੇਵਾ

ਵਿੱਚ ਰਸ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਵੇ।

ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਟੋਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਵੇਗ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਰੋਕਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਛਿੰਨ ਦਾ ਸੁਆਦ ਕਈ ਨਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੇ ਕਾਮੰ ਨਰਕ ਬਿਸ੍ਰਾਮੰ ਬਹੁ ਜੋਨੀ ਭ੍ਰਮਾਵਣਹ ॥

(ਅੰਗ ੧੩੫੮)

ooo

16. ਸਵਾਲ: ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵੀਰ ਜੀ, ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਜੋੜਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਰਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਕੋਈ ਜੁਗਤੀ ਦੱਸੋ ਤਾਂ ਕਿ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਮਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਤੇ ਰਸ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਵੇ।

ਜਵਾਬ: ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰੋ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਾਵਨਾ ਬਣਾਓ। ਜੇਕਰ ਆਦਮੀ ਦਾ ਜੋੜਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੋਚੋ ਕਿ ਇਹ ਜੋੜਾ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਜੋੜਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਹ ਜੋੜਾ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੋੜਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਬੀਬੀ ਦਾ ਜੋੜਾ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਬਣਾਓ ਕਿ ਇਹ ਜੋੜਾ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦਾ ਜੋੜਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਜੀ ਦਾ ਜੋੜਾ ਹੈ। ਜੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਜੋੜਾ ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੋੜਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਾਬਾ ਫ਼ਤਹਿ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੋੜਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਪਦਿਆਂ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਸਾਫ਼ ਕਰੋ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਮਨ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਰਸ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜੇਕਰ ਆਪ ਜੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਜੋੜੇ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕਦੀ ਵੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾ ਕਰੋ। ਜੇਕਰ ਹੋਰ ਸਰੀਰ ਵੀ ਜੋੜੇ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬਕਾਇਦਾ ਲਾਈਨ ਬਣਾ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰੋ। ਇਕੱਲੇ ਆਪ ਹੀ ਜੋੜੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਖਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣੇ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਵੀ ਸੇਵਾ ਵੰਡ ਕੇ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ-

ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ ਸੇਵਾ ਕਰੀਐ ॥
ਜੀਉ ਪ੍ਰਾਨ ਧਨੁ ਆਗੈ ਧਰੀਐ ॥

(ਅੰਗ ੩੯੧)

ooo

17. ਸਵਾਲ: ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵੀਰ ਜੀ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਜਿਸ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣਾ ਇੱਕ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ ਕਿ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣੀ ਜਾਂ ਪਰਾਇਆ ਧਨ ਲੈਣਾ ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਡਰ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਤੇ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਨਾ ਲਈ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਕੋਈ ਜੁਗਤੀ ਦੱਸੋ।

ਜਵਾਬ: ਇਹ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਿਰਮਲ ਭਉ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:

ਹਉ ਤਿਸੁ ਘੋਲਿ ਘੁਮਾਇਆ ਪਰ ਦਰਬੈ ਨੋ ਹਥੁ ਨ ਲਾਵੈ।

(ਵਾਰ ੧੨, ਪਉੜੀ ੪)

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ ਕਿ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦਾ ਇੱਕ ਰੁਪਿਆ ਵੀ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਹੱਕ ਦੀ ਕਮਾਈ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਕਮਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਬਰਕਤ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਨਕਸਰ ਵਾਲੇ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਕਮਾਈ ਘਰ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਬੁੱਧੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆ ਕਰੋ, ਪਹਿਲਾ- ਸੁਚੇਤਤਾ ਰੱਖੋ, ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣਾ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਹੈ ਇਹ ਕੰਮ ਮੈਂ ਭੁੱਲ ਕੇ ਵੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਦੂਜਾ- ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਬੈਠਿਆ ਕਰੋ ਕਿ ਹੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ! ਤੇਰੇ ਬਿਠਾਇਆ ਬੈਠਣ ਲੱਗੀ ਹਾਂ, ਇਹ ਕੁਰਸੀ ਵੀ ਤੇਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਅਫ਼ਸਰੀ ਵੀ ਤੇਰੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਵੀ ਤੇਰੀ ਹਾਂ, ਦਫ਼ਤਰ ਵੀ ਤੇਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਕਾਰਜ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗੇ, ਉਹ ਆਪੇ ਹੀ ਕਰਵਾ ਲੈਣਾ ਜੀ। ਜੋ ਕੰਮ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਆਪ ਹੀ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾ ਦੇਣਾ ਜੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਦਿਲੋਂ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਜਦ ਅਰਦਾਸ ਦਿਲੋਂ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜ਼ਰੂਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨਗੇ।

○○○

ਨੋਟੀਸ਼ਨ : ਧਾਰਮਿਕ ਗੀਤ

ਵਾਟਾਂ ਲੰਮੀਆਂ ਤੇ ਰਸਤਾ ਪਹਾੜ ਦਾ

ਅਸਥਾਈ :	ਵਾਟਾਂ	ਲੰਮੀਆਂ ਤੇ	ਰਸਤਾ	ਪਹਾੜ	ਦਾ ऽऽऽ
	ਪ਼ਾ ਪ਼ਾ	ਪ਼ਾਧ਼ਾਧ਼ਾ ਸਾ	ਸਾ ਸਾ ਰੇ	ਸਾ ਗੁਾ ਗੁਾ	ਗੁਾ ਗੁਾ ਗੁਾ ਗੁਾ

ਤੁਰੇ	ਜਾਂਦੇ ऽ	ਗੁਰਾਂ	ਦੇ ऽ	ਲਾਲ	ਜੀ ऽऽऽ
ਗੁਾ ਗੁਾ	ਗੁਾ ਗੁਾ ਗੁਾ	ਗੁਾ ਰੇ ਸਾ	ਸਾ ਨ਼ੀ	ਸਾ ਸਾ	ਰੇ ਰੇ ਰੇ ਰੇ

ਸਰਸਾ	ਨਦੀ	ਤੇ	ਵਿਛੋ ऽ	ਝਾ ऽ	ਪੈ ਗਿਆ	ऽऽ
ਰੇ ਰੇ	ਰੇ ਸਾ	ਗੁਾ	ਰੇ ਸਾ ਸਾ	ਸਾ ਸਾ	ਰੇ ਸਾ ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ	ਨ਼ੀ ਨ਼ੀ

ਉਸ	ਵੇਲੇ ਦਾ	ਸੁਣ	ਲਓ	ਹਾ ऽऽ ਲ	ਜੀ ऽ
ਪ਼ਾ ਪ਼ਾ	ਪ਼ਾਧ਼ਾਧ਼ਾਸਾ	ਰੇ ਰੇ	ਗੁਾ ਗੁਾ	ਰੇ ਰੇ ਰੇ ਸਾ	ਸਾ ਸਾ

ਅੰਤਰਾ :	ਰਾਤ	ਹਨੇ ऽ	ਰੀ ऽ	ਬਿਜ	ਲੀ ऽ	ਲਿਸ਼	ਕੇ ऽ
	ਗੁਾ ਗੁਾ	ਗੁਾ ਗੁਾ ਗੁਾ	ਗੁਾ ਗੁਾ	ਰੇ ਗੁਾ	ਰੇ ਸਾ	ਰੇ ਰੇ	ਗੁਾ ਗੁਾ

ਰਾਹ	ਜੰਗ	ਲਾਂ ऽ ਦੇ ऽ	ਪੈ	ਗਏ	ਨੇ ऽऽऽ
ਰੇ ਗੁਾ	ਰੇ ਸਾ	ਰੇ ਰੇ ਗੁਾ ਗੁਾ	ਰੇ ਰੇ	ਸਾ ਸਾ	ਸਾ ਸਾ ਸਾ ਸਾ

2 ਨੰਬਰ ਅਗਲੀ ਲਾਇਨ ਅੰਤਰੇ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਤੇ

3 ਨੰਬਰ ਅਗਲੀ ਲਾਇਨ ਅਸਥਾਈ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਤੇ

ਦਾਸ : ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨਾ

ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਜੀ : 98765-25822

ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਪੁੰਜ

ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ

—ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ)

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿੱਛੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਢਿੱਡ ਵਿੱਚ ਛੁਰਾ ਮਾਰਨ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਠਹਿਰ ਜਾ। ਯਾਦ ਰੱਖ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਬਹਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਐਵੇਂ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਨਿਸਫਲ ਕਿਉਂ ਗੁਆਉਣ ਲੱਗਾ ਹੈ? ਤੈਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਤੁੱਛ ਜਿਹੇ ਪਾਰਸ ਪਿੱਛੇ ਮਰਨ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਜਾਹ ਨਦੀ ਵਿੱਚ ਵੜ ਕੇ ਕੱਢ ਲੈ।"

ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਪਠਾਣ ਕੁਝ ਝਿਜਕ ਗਿਆ ਤੇ ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿਹਾ, "ਇਤਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਨਦੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਹੁਣ ਕੀ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਸ ਕਿੱਥੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ।" ਤਾਂ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹੇ ਸਾਈਂ ਲੋਕਾ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਪਾਰਸ ਖੁਦਾ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿੱਚ ਪੁਚਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਅੱਗੇ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਉੱਤਮ ਤੇ ਅਣਮੁੱਲੇ ਪਾਰਸਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਕਿਤਨੇ ਪਾਰਸ ਹਨ। ਹੱਛਾ, ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਤੂੰ ਦੁਖੀ ਹੈਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੇਰਾ ਪਾਰਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।"

ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਨਦੀ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ, "ਹੇ ਹਰੋ! ਇਹ ਪਠਾਣ ਪਾਰਸ ਪਿੱਛੇ ਬਿਹਬਲ ਹੋਇਆ ਮਰਨੇ ਨੂੰ ਖਲੋਤਾ ਹੈ, ਤੂੰ ਖਲੋ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਪਾਰਸ ਦੇ ਦੇਹ।"

ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਨਦੀ ਖਲ੍ਹੋ ਗਈ, ਖਲੋਂਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਜਿੱਥੇ ਪਾਰਸ ਦੀ ਗੀਟੀ ਸੁੱਟੀ ਸੀ, ਉੱਥੋਂ ਪਾਣੀ ਪਾਟ ਗਿਆ। ਇਧਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਇਧਰ ਤੇ ਉਧਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਉਧਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਨਦੀ ਦਾ ਥੱਲਾ ਦਿੱਸਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਜਿੱਥੇ ਕਰੋੜਾਂ ਹੀ ਪਾਰਸ ਪਏ ਸਨ ਤੇ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਹੇ ਸਾਈਂ ਲੋਕਾ! ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਪਾਰਸ ਪਛਾਣ ਕੇ ਚੁੱਕ ਲੈ।"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੌਤਕ ਦੇਖ ਕੇ ਪਠਾਣ ਅਸਚਰਜ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੂੰਹ ਅੱਡਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਉਠਾਇਆ, ਥਾਪੜਾ ਦਿੱਤਾ, ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਉਹ ਪਠਾਣ ਘਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਉੱਥੇ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਪਾਸ ਸੇਵਾ ਵਿਖੇ ਹੀ ਜੁੱਟ ਗਿਆ।

ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਨਮਿਤ ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰ, ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਵਿਖੇ ਸੀਸ ਬਲੀਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਖਬਰ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਫੈਲ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚ ਗਈ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ 'ਤੇ ਇਹੋ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਔਰੰਗੇ ਨੇ ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁੱਟੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਇਸ ਦਾ ਰਾਜ ਹੁਣ ਰਹਿ ਨਹੀਂ

ਸਕਦਾ।

ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ-

ਨਾਮੁ ਰਹਿਓ ਸਾਧੂ ਰਹਿਓ ਰਹਿਓ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦੁ ॥

(ਅੰਗ ੧੪੨੯)

ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਗੀਧਰ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰਗੱਦੀ 'ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋਏ।

ਇਹ ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਦੇ ਮਸੰਦ ਨੇ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਸੁਣਾਈ। ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸੀ ਛਾ ਗਈ। ਕਈ ਦਿਨ ਅੰਨ-ਜਲ ਛਕੇ ਬਗੈਰ ਵੈਰਾਗ ਵਿਖੇ ਬੀਤ ਗਏ।

ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਿੱਛੋਂ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਮਨ ਟਿਕਾਣੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸੰਕਲਪ ਹੋਇਆ, ਚਲੋ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਆਈਏ, ਮਨ ਨੂੰ ਕੁਝ ਧੀਰਜ ਹੋ ਆਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕਰਕੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਹੋਰ ਵੀ ਕਾਫੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁਨ ਲਗਾਂਦੇ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ 'ਕਹਵੇ' ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਚੱਲ ਗਏ।

ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਨਾਲ ਆ ਰਲੀਆਂ। ਰਾਤ ਪੈਣ 'ਤੇ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਦਾ ਤਾਂ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰਵਾਉਂਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਵੇ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦਿਆਂ ਅਨੰਦਪੁਰੀ ਪੁੱਜਣ 'ਤੇ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਲੱਗ ਗਏ। ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਅਨੰਦ ਕਰਦੇ ਪੂਰਨ ਅਨੰਦਪੁਰੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਏ। ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਧਿਆ। ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਡੰਡਉਤ ਬੰਦਨਾ ਕਰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਮਨਮੋਹਣੀ ਮੂਰਤ ਵੱਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਰਸਨਾ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪਾਠ ਹੈ, ਬਿਰਤੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਨੋਖੀ ਮਸਤੀ ਵਿੱਚ ਮਸਤ ਹਾਥੀ ਵਾਂਗੂੰ ਝੂਮਦੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਗਰ-ਮਗਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਰਸੀਲੀ ਸੁਰ ਨਾਲ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਧਰ ਦੀਵਾਨ ਸਜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡਿਓਂ ਸੰਗਤਾਂ ਹੁੰਮ-ਹੁਮਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੱਚਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤੇ ਪੂਰਨ ਸਿੱਖ ਜਾਣ ਮੇਵੜੇ ਨੂੰ ਪਾਸ ਸੱਦ ਕੇ ਦੂਰੋਂ ਆਉਂਦੀ ਸੰਗਤ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਓ ਅਤੇ ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਲੈ ਆਓ।

ਉਹ ਮੇਵੜਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਪਾਸ ਪੁੱਜਾ ਤੇ ਜਾ ਫੁਰਮਾਨ ਸੁਣਾਇਆ। ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਸੰਗਤ ਸਮੇਤ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਜਲਦੀ-ਜਲਦੀ ਕਦਮ ਪੁੱਟਦੇ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜ ਕੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਪਵਿੱਤਰ ਚਰਨ-ਕਵਲਾਂ ਦੀ ਛੂਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਚਰਨ-ਧੂੜੀ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲਾਈ। ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਰੱਜਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕਿਤਨਾ ਚਿਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੋਂ ਅਮੋਲਕ ਬਚਨ ਸੁਣਦੇ

ਰਹੇ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਮਸ਼ਕ ਲੈ ਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਲੰਗਰ ਵਾਸਤੇ ਜਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਰਹਿ ਕੇ ਹੋਰ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਵਾਪਸ ਚਲੀ ਗਈ ਪਰ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਅਨੰਦਪੁਰੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹੇ।

ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਇਤਨਾ ਸਮਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲਾ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੰਗ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਂਦੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਿੱਖ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾ ਪਿਲਾਓ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਕਿ ਹੇ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼! ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਮਾਸ਼ਕੀ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਹੈ, ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਕੇ ਫਿਰ ਸੁਰਜਿਤ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਘਾਇਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਲੜਦੇ-ਲੜਦੇ ਥੱਕ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਘੁੱਟ-ਘੁੱਟ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਲੜਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲਾਈਆਂ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਹੇ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ! ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਤੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਂਦਾ ਹੈਂ ਤੇ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ-ਪਿਲਾ ਕੇ ਸੁਰਜਿਤ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ। ਤੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਕਿਉਂ ਪਿਲਾਂਦਾ ਹੈਂ?"

"ਹੇ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ! ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪਿਲਾਇਆ।" ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਰਕ ਕੀ, ਪਹਾੜੀਏ ਕੀ, ਸਿੱਖ ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਨੂਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਪਾਣੀ ਮੰਗਦੇ ਹੋ ਤੇ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ ਮਿਹਰੰਮਤ ਦਾ ਸਦਕਾ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਂਦਾ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਂਦਾ ਹਾਂ।" ਯਥਾ-

"ਤੈਨੂੰ ਪਿਆ ਪਿਲਾਵਾਂ ਪਾਣੀ, ਸਿਰ ਮੇਰੇ ਦੇ ਸਾਂਈਂ।
ਤੁਰਕ ਅਤੁਰਕ ਨਾ ਦਿੱਸਦਾ ਮੈਨੂੰ, ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਦਿੱਸ ਆਈ।"

ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਦੇ ਅਭੇਦਵਾਦ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਅਭੇਦਵਾਦ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਅਤਿਅੰਮ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੋਈ। ਇਤਨੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਕਿ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹਸਤ-ਕੰਵਲਾਂ ਨਾਲ ਪਕੜ ਕੇ ਉਠਾਇਆ ਤੇ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਗਾਉਂਦਿਆਂ ਥਾਪੜਾ ਦਿੱਤਾ, "ਹੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾ! ਤੂੰ ਧੰਨ ਹੈਂ! ਧੰਨ ਤੇਰੀ ਕਮਾਈ ਹੈ।" ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਹੇ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ, ਜਿੱਥੇ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਂਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਮਲ੍ਹਮ ਦੀ ਡੱਬੀ ਤੇ ਪੱਟੀ ਵੀ ਲਓ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਫੱਟ ਦੇਖੋ, ਮਲ੍ਹਮ ਪੱਟੀ ਵੀ ਕਰ ਦੇਣੀ।" ਯਥਾ-

ਤੁਠੇ ਤੇ ਗਲ ਲਾਇਆ ਪਿਆਰਾ, ਡੱਬੀ ਹੱਥ ਫੜਾਈ।
ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਮਲ੍ਹਮ ਭੀ ਰੱਖੀਂ, ਲੋੜ ਪਈ ਤੇ ਲਾਈਂ।

ਫਿਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਲੇ ਇੱਕ ਦਸਤੀ ਰੁਮਾਲ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਇੰਝ ਕਿਹਾ, "ਇਸ ਰੁਮਾਲ ਨਾਲ ਜ਼ਖ਼ਮੀਆਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੀ ਪੂੰਝ ਦਿਆ ਕਰ।" ਯਥਾ-

ਸੁਨ ਕਲਗੀਧਰ ਮਨ ਮੁਦ ਠਾਨਾ॥
ਹੋਇ ਤੁਸਟ ਬਰ ਦਯੋ ਮਹਾਨਾ॥
ਨਿਜ ਕਰ ਕਾ ਰੁਮਾਲ ਬਖਸੀਓ॥
ਰਿਧ ਸਿਧ ਦੈ ਪੂਰਨ ਕੀਓ॥੪੮॥

(ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਧਿਆਇ ੧੩, ਗਿ: ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਿਹਰਾਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਵਰ ਦਿੱਤਾ, "ਹੇ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ! ਪਹਿਲੇ ਤੁਸਾਂ ਸਾਡੇ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਰਹਿ ਕੇ ਆਗਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਰੂਪ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਤੁੱਠੇ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ, ਸਤਿ ਬਚਨ ਤੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਨੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਮਿਹਰਾਂ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ-ਪਿੱਛੇ ਲੱਗੀਆਂ ਫਿਰਨਗੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦੀ ਤੋਟ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ।

ਇਤਨੀਆਂ ਬਖਿਸ਼ਸ਼ਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਵਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ, "ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ, ਭੇਖ ਚੱਲੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੜੇ-ਬੜੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਬ੍ਰਹਮ-ਗਿਆਨੀ, ਬੜੇ ਜਤੀ-ਸਤੀ, ਤਪੀ ਹੋਵਣਗੇ, ਨਾਮ-ਰਸੀਏ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਾ ਕੇ ਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਯਥਾ-

ਇਹ ਭੀ ਅਪਨੋ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੈ ॥
ਬਹੁ ਲੋਕਨ ਕੀ ਕੁਮਤਿ ਬਿਨਾਸੈ ॥
ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭ ਤੇ ਸਬ ਸਿਖ ਅਨੰਦੇ ॥
ਦ੍ਵੈਤ ਹਤੀ ਲਹਿ ਬ੍ਰਹਿਮ ਅਨੰਦੇ ॥

ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਘਾਲ ਥਾਇ ਪਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ, "ਹੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ! ਇਸ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਬਹੁਤ ਉੱਚੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿਣਾ। ਜਿੱਥੇ ਜੀਅ ਆਵੇ, ਜੋ ਚਾਹੇ ਕਰੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਨਾ।"

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ 'ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ' ਭੇਖ ਚੱਲਣ ਦਾ ਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੇ ਵੀ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਨੇ ਜਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਉਸੇ ਲਗਨ ਵਿੱਚ ਜਲ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਹੁਣ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿੱਖ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿੰਦਾ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਪਸ, 'ਕਹਵੇ' ਦੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਪਰਤ ਆਏ। ਸਾਰੇ ਆਖੋ ਜੀ :

ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਪੁੰਜ ਭਾਈ ਘਨਈਆ ਜੀ
ਧੰਨ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ, ਧੰਨ ਤੁਹਾਡੀ ਕਮਾਈ।

ਪੰਨਾ 11 ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ—

ਜਿਸ ਦੇ ਸਦਕੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਸੱਚਖੰਡ ਨੂੰ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀਂ ਤੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਆਪ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚਨ ਨਿਕਲੇ। ਪਹਿਲਾ ਬਚਨ- ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਇਸ ਨੇ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ, ਮੈਂ ਆਪ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਲੀ ਮੁਕਤਿਆ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਹ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਹੀ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਚਾਲੀ ਮੁਕਤੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਹਿਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਖਿਤਾਬ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਦੂਜਾ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੀਜਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਕੌਤਕ ਹੋਇਆ, ਸ੍ਰੀ ਮੁਕਤਸਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਹਰ ਸਾਲ ਜਿਹੜਾ ਇੱਥੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਇਆ ਕਰੇਗਾ, ਸੱਚੇ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ, ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿੱਚੋਂ ਮੁਕਤੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਜਿਹੜਾ ਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਬੈਠ ਕੇ ਇਹ ਸਾਖੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸੁਣੇਗਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਲੱਭੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਵਿਛੜਿਆ ਮਿਲ ਜਾਵਾਂ, ਉਸ ਦੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਾਖੀ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਵੀ ਮੁਕਤੀ। ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ, ਜਿੱਥੇ-ਜਿੱਥੇ ਸਾਡੀ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ! ਆਪ ਹੀ ਮਿਹਰ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਸਾਡੀ ਵੀ ਟੁੱਟੀ ਗੰਢ ਦਿਓ ਜੀ।

ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਮੇਲਾਵੈ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ
ਹਉ ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਕਉ ਜਾਸਾ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
(ਅੰਗ ੫੯੦)

ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਬੀਬੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਵੀ ਘਬਰਾਉਂਦੀ ਸੀ?

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੌਵੀਵਾਂ ਭਾਗ- ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦ ਕੌਰ ਜੀ

ਆਪ ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਅਸੀਸ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਰਸਾਲੇ ਵਿੱਚ ਲੜੀਵਾਰ ਪ੍ਰਕਰਨਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। 125 ਅੰਕ ਤੋਂ—''ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ'' ਪ੍ਰਕਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚੌਵੀਵਾਂ ਭਾਗ- ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੀ ਰਹਿਮਤ ਕਰਕੇ ਆਪ ਹੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਕਰਵਾਉਣ।

—ਸੰਪਾਦਕ

ਮਃ ੧॥

ਭੰਡਿ ਜੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਨਿੰਮੀਐ ਭੰਡਿ ਮੰਗਣੁ ਵੀਆਹੁ ॥
ਭੰਡਹੁ ਹੋਵੈ ਦੋਸਤੀ ਭੰਡਹੁ ਚਲੈ ਰਾਹੁ ॥
ਭੰਡੁ ਮੁਆ ਭੰਡੁ ਭਾਲੀਐ ਭੰਡਿ ਹੋਵੈ ਬੰਧਾਨੁ ॥
ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥
ਭੰਡਹੁ ਹੀ ਭੰਡੁ ਊਪਜੈ ਭੰਡੈ ਬਾਝੁ ਨ ਕੋਇ ॥
ਨਾਨਕ ਭੰਡੈ ਬਾਹਰਾ ਏਕੋ ਸਚਾ ਸੋਇ ॥
ਜਿਤੁ ਮੁਖਿ ਸਦਾ ਸਾਲਾਹੀਐ ਭਾਗਾ ਰਤੀ ਚਾਰਿ ॥
ਨਾਨਕ ਤੇ ਮੁਖ ਊਜਲੇ ਤਿਤੁ ਸਚੈ ਦਰਬਾਰਿ ॥੨॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਟੱਲ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ, ਸਤਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੋਂ ਭਿੱਜ ਕੇ, ਗਜ ਕੇ ਆਖੋ, ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ।

ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਕਰਨ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪ ਹੀ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਸੇਵਾ ਲੈਣ :

ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ :

ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬੀਬੀ ਵੀਰੋ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਦੂਸਰੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਭਿਰਾਈ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ। ਤੀਸਰੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਜੀ, ਚੌਥੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਜੀ, ਪੰਜਵੇਂ

ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੇਬੇ ਨਾਨਕੀ ਜੀ, ਛੇਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਗੰਗਾ ਜੀ, ਸੱਤਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜੀ, ਅੱਠਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਰਾਮੋ ਜੀ, ਨੌਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ, ਦਸਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਦੇਸਾਂ ਜੀ, ਗਿਆਰ੍ਹਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ ਜੀ, ਬਾਰ੍ਹਵੇਂ ਤੇ ਤੇਰ੍ਹਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਜੀ, ਚੌਦਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਭਾਗ ਕੌਰ ਜੀ (ਮਾਈ ਭਾਗੋ ਜੀ), ਪੰਦਰ੍ਹਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਰਾਣੀ ਮੈਣੀ ਜੀ, ਸੋਲ੍ਹਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਮਨਸਾ ਦੇਈ ਜੀ, ਸਤਾਰ੍ਹਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ, ਅਠਾਰ੍ਹਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਬਸੰਤ ਲਤਾ ਕੌਰ ਜੀ, ਉਨ੍ਹੀਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬੀਬੀ ਅਮਰੋ ਜੀ, ਵੀਹਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ, ਇੱਕੀਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਭਾਗ ਭਰੀ ਜੀ, ਬਾਈਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਰਜਨੀ ਜੀ, ਤੇਈਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਚੌਵੀਵੇਂ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਬੀਬੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਅਸੀਂ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ :

ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦ ਕੌਰ ਜੀ

ਛੋਟਾ ਨਾਮ ਹੈ :

ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਜੀ

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ। ਇਹ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਜੀ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਾਤਾ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 1817 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸਿਆਲਕੋਟ, ਤਹਿਸੀਲ ਜ਼ਫਰਵਾਲ, ਪਿੰਡ ਚਾਹੜ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਸੀ। ਔਰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਬੜੀ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਤੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦਸ ਪੇਜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀਹ ਪੇਜ਼, ਕਿਸੇ ਨੇ ਅੱਠ ਪੇਜ। ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ? ਇਹ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦ ਕੌਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੁਕਾਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਜੀ, ਐਸੀ ਮਾਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਜੀ ਇੱਕ ਐਸੀ ਮਾਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਟਕੇ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਰਤੱਵ ਤੋਂ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਧੁਨ ਦੀ ਪੱਕੀ। ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਤੇ ਦਲੇਰ ਔਰਤ ਸੀ। ਤੀਜਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੋਇਆ, ਲਾਰਡ ਐਲਨਬਰੋ ਉਸ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੀ ਕਲਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੁਕੀ। ਇਸ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਵੀ ਘਬਰਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਐਸੀ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਲਾਰਡ ਡਲਹੌਜ਼ੀ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਇਕੱਲੀ ਔਰਤ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮਰਦਾਂ ਵਰਗੀ ਹਸਤੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਅੱਗੋਂ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੇਵਾ ਲੈਣ।

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਹੁਣ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ 1839 ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿਲਜੁਲ ਹੋਈ। ਰਾਜਾ ਬਣਾਇਆ, ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ। ਵੇਖ ਲਓ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਵੇਲੇ ਚਲਦੇ ਰਹੇ। ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਏ, ਖੜਕ ਸਿੰਘ। ਕਈ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਆ ਗਿਆ, ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋਲ। ਵੇਖ ਲਓ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ। ਮਾਇਆ, ਰਾਜ ਭਾਗ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਮਾਗ ਅਪਸੈਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਇੱਕ ਛੱਜਾ ਜਾਣ ਕੇ ਡੇਗ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਰਾਜ ਭਾਗ ਆ ਗਿਆ, ਚੰਦ ਕੌਰ, ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕੋਲ। ਸਮਾਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨਾਲ ਵੀ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਜ ਆ ਗਿਆ, ਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ। ਫਿਰ ਰਾਜ ਆਇਆ, ਕੁੰਵਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੋਲ। ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨੇ ਰਾਜੇ ਬਦਲ ਗਏ ਤੇ ਫਿਰ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਰਾਜ ਕਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਹੈ। ਰਾਣੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਤੇ ਕੇਵਲ 22 ਸਾਲ ਸੀ। ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਉਮਰ ਛੋਟੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਲਗ ਹੋਣ ਤੱਕ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਜਦੋਂ ਰਾਜ ਭਾਗ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਅਗਲੀਆਂ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਗੱਲਾਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਪਿਆਰ ਵਾਲੀਆਂ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਹਨ। ਕਈ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨਿੰਦਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਬੀਬੀ ਕਿੰਨੀ ਦਲੇਰ ਹੋਈ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਪਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਵਾਉਣ। ਸਾਰੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨਾ ਜੀ :

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

1839 ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ। 1843 ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਨੂੰ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਬਣਾਇਆ। 13 ਦਸੰਬਰ, ਪੋਹ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ, 1844 ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਬੀਬੀ ਸ਼ੇਰ ਹੈ। ਕੁਝ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ? ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਜੀ, ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਕਰੋ। ਇਸ ਦਿਨ ਕਰੋ। 13 ਦਸੰਬਰ, ਪੋਹ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕਰੋ ਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਰੀਏ? ਉਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਕਰੋ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਇਹ ਬਚਨ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਕਰੋ ਤੇ ਕੇਵਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰ ਇਹ ਬਚਨ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ। ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਕਰਾਂਗੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਕਰਾਂਗੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਲੋੜਵੰਦ ਗਰੀਬ ਵੀ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਸਾਰਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ, ਜੋ ਭੋਜਨ ਛਕਾਉਣਾ ਸੀ, ਮੋਹਰਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਸਨ, ਮਾਇਆ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਬਸਤਰ ਦੇਣੇ ਸਨ, ਸਭ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਖਰਚਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, 5000 ਰੁਪਿਆ ਆਇਆ। ਉਸ ਟਾਈਮ ਦਾ 5000 ਇੰਝ ਸਮਝ ਲਓ, ਅੱਜ ਦਾ ਪੰਝੀ ਤੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਖਰਚਾ ਆਇਆ। ਜਿਹੜਾ ਇਹ 5000 ਰੁਪਿਆ ਖਰਚਾ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ, ਪ੍ਰਾਈਮ ਮਨਿਸਟਰ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੇ ਧਰਮ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚੋਂ 5000 ਰੁਪਿਆ ਬਿੱਲ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ। ਜਿਹੜਾ ਇਹ ਮਨਿਸਟਰ ਸੀ, ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਇਸ ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਪੰਡਿਤ ਜੱਲਾਹ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੰਤਰੀ ਸੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾਂ। ਧਾਰਮਿਕ ਖਰਚੇ ਸਾਰੇ

ਉਸ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਉਸਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਣੀ ਨੇ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਮਿਕ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ 5000 ਰੁਪਿਆ ਦੇਣਾ ਕਰੋ। ਹੁਣ ਵੇਖੋ ਪੰਡਿਤ ਜੱਲਾਹ ਨੇ ਸਿਰਫ 5000 ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 200 ਰੁਪਿਆ ਭੇਜਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ 5000 ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 200 ਰੁਪਿਆ ਕਿਉਂ? ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਹੜਾ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਹੈ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਵਾਲੇ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੀਰਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਦੂਜਿਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਜਿੰਨੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਛਕਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ 200 ਰੁਪਿਆ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ 200 ਰੁਪਿਆ ਹੀ ਭੇਜਣਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਭੇਜਣਾ। ਇਹ ਵੇਖੋ, ਇਹ ਗਟਸ (Guts) ਕੋਈ ਲਵੇਗਾ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਜਰਨੈਲ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਏ। ਚੈਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬੈਠੀ। ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਮੀਟਿੰਗ ਰੱਖੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਆਖਿਆ, ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਇਹ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ, ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਛੋਟਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇੰਨੇ ਵੀ ਅਜ਼ਾਦ ਨਹੀਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਤੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕੀਏ। ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਈ। ਅਖੀਰ ਤੇ ਆਖਿਆ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਫਿਰ ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਜਰਨੈਲੋ, ਸਾਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਓ ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਿਹੜੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੱਲਤ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕੱਢ ਦਿਓ। ਕਿੰਨੀ ਗਟਸ (Guts) ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਫੌਜ ਦੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਾਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਗਲੇ ਜ਼ਿਕਰ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਦੋ-ਦੋ ਮਿੰਟ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਹਨ ਪਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਡਿਤ ਜੱਲਾਹ ਨੇ ਕੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕੇਵਲ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਹੀ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਫਲੇਗਾ ਪਰ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਮਾਰਗ ਕੀ ਹੈ?

ਦਮੜਾ ਤਿਸੀ ਕਾ ਜੋ ਖਰਚੇ ਅਰ ਖਾਏ।
ਦੇਵੇ ਦਿਲਾਏ ਰਜਾਏ ਖੁਦਾਏ।

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਮਾਰਗ ਕੀ ਹੈ?

ਧੌਲੁ ਧਰਮੁ ਦਇਆ ਕਾ ਪੂਤੁ ॥

(ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ)

ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਮਾਰਗ ਕੀ ਹੈ, ਗਰੀਬ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ੍ਹ।

ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ।

ਫਿਰ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ, ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ, ਕਈ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਉਤਾਰਿਆ। ਹੁਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੱਲ ਬੈਠ ਗਈ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਇੰਨੀ ਤੇਜ਼ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। 1846 ਵਿੱਚ ਸਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਹੋਈ। ਬਹੁਤ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਨਾਲ ਲੜੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਘਬਰਾ ਗਏ। ਸੰਗਤ ਜੀ, ਹੁਣ ਨੀਤੀ ਵਰਤੀ। ਡੋਗਰਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸਰ੍ਹੋਂ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪਾਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਾਰੂਦ ਹੈ। ਜੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦਰਿਆ ਟੱਪੇ ਤੇ ਪੁਲ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਵੇਖੋ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਕੀ-ਕੀ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ, ਤੇਰੀ ਨਦਰਿ ਹੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪੁਲ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਾਪਸ ਵੀ ਨਾ ਆਉਣ। ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ, ਕੁਝ ਡੋਗਰਿਆਂ ਦੀ ਮਿਲੀ ਭੁਗਤ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਰੂਦ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੇ ਵਿੱਚ ਸਰ੍ਹੋਂ। ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਜਰਨੈਲ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਹ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਨੂੰ

ਭਿਣਕ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਟਾਰੀ ਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖੀ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਗੱਲ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੀ, ਬਾਰੂਦ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿਹੜੀ ਸਰ੍ਹੋਂ ਭੇਜੀ ਹੈ, ਇਹ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਜੀ ਨੇ ਭੇਜੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਕੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡੇਢ ਲੱਖ ਸਲਾਨਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ। ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਡੇਢ ਲੱਖ ਸਲਾਨਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲੇਗੀ ਤੇ ਰਹੋਗੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਵੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਜੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਚੜ੍ਹਦੀਕਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਡੇਢ ਲੱਖ ਸਲਾਨਾ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ ਖਰਚਾ 48000 ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਕੀਮ ਸੀ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜੀ, ਬੇਟਾ, ਤੂੰ ਸਾਈਨ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਚਿੱਠੀ ਵੇਖੀ, ਬੇਟਾ, ਸਾਈਨ ਨਾ ਕਰੀਂ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ 48000 ਦਾ ਖਰਚਾ ਸਾਲ ਦਾ 12000 ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਜੀ ਨੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੈਦ ਕੱਟੀ, ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੈਦ ਕੱਟੀ ਔਰ ਉਸ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚੋਂ ਨੌਕਰਾਣੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ, ਇਹ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਨੇਪਾਲ ਨਿਕਲ ਗਈ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅਖੀਰ ਤੇ ਆ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਵੀ ਬੀਬੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

ਫਿਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਗੱਦੀ ਤੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਵੇਖੋ ਦਿਮਾਗ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ। ਲੇਡੀਜ਼ ਲੌਗਨ ਨਾਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਬੀਬੀ ਦਾ। ਇਸ ਬੀਬੀ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਗਾਈ, ਇਸ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਤੋਂ ਈਸਾਈ ਬਣਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿਓ, ਉਹ ਵਿੱਦਿਆ ਦਿਓ। ਉਹ ਕੁਝ ਹੋਇਆ। 1849 ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਭੇਜਿਆ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਕਰ ਲਿਆ, ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਕਰ ਲਿਆ।

ਹੁਣ 1860 ਵਿੱਚ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਦੀ ਤੇ ਹਾਲਤ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਵੀ ਚਲੀ ਗਈ। ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਰਾਜੇ ਨੇ ਸ਼ਰਨ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਹੌਸਲੇ ਘੱਟ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹੁਣ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਇੰਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਦਾ ਬੱਚਾ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਅੱਯਾਸ਼ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਯਾਸ਼ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੀਜਾ ਇਸ ਦੀ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਵੀ ਨਹੀਂ। 1861 ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤੇ ਟਾਈਮ ਮੇਲਿਆ, ਮਾਂ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਦਾ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਬੰਬਈ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਕਲਕੱਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਲਕੱਤੇ ਵਿੱਚ ਕਿਤਨੇ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਮਾਂ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਮੇਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਪੁੱਤਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਾਂ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਦੋਵੇਂ ਕੋਲ-ਕੋਲ ਹੋਏ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਗਲਵਕੜੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਮਾਂ ਨੇ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ-ਕਰਦੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ

ਫੇਰਿਆ ਤੇ ਜੂੜਾ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕੇਸ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਸਿੱਖੀ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ, ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਦਾਹੜਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਅੱਗੋਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਚਨ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਬਚਨ ਨਿਕਲਿਆ, ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਪੁੱਤਰ ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ, ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਦਾ ਸਾਂਈਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਤੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਇੰਨਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਦੂਜਾ ਬਚਨ ਨਿਕਲਿਆ, ਮੈਂ ਮਹਿਲ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕੱਟੀ, ਇੰਨਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਕੈਦ ਕੱਟੀ, ਇੰਨਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਤੀਜਾ ਬਚਨ ਨਿਕਲਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਇੰਨਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਚੌਥਾ ਬਚਨ ਨਿਕਲਿਆ, ਪੁੱਤਰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਚਲੀ ਗਈ, ਇੰਨਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਿੰਨਾ ਦੁੱਖ ਅੱਜ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਕੇਸ ਨਹੀਂ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਬਿਪਤਾਵਾਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਇੰਨਾ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਿੰਨਾ ਦੁੱਖ ਤੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਗਈ ਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਸੀਸ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਕਿਉਂ ਚਲੀ ਗਈ? ਤੇਰਾ ਧਰਮ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਰਾਜ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਾਸ ਅੱਗੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਰਾਈਟਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਲੇਡੀਜ਼ ਲੋਗਨ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਹੈ, ਈਸਾਈ ਬਣਾਇਆ, ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਿਖਾਇਆ, ਉਸ ਧਰਮ ਬਾਰੇ। ਉਹ ਲੇਡੀਜ਼ ਲੋਗਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦ ਕੌਰ ਇਸ ਮਾਂ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਤਾਕਤ, ਮੇਰੇ ਇੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸਿਖਾਇਆ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਨੇ ਚੰਦ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮੇਰੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਰੋਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਮਾਂ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਨੀ ਤਾਕਤ, ਇੰਨੀ ਵਿਲ ਪਾਵਰ, ਮੇਰੇ ਇੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਇਸ ਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾ ਨੇ ਇੱਕ ਲਫਜ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿੱਟੀ ਵਿੱਚ ਰੋਲ ਦਿੱਤੀ। ਮਾਂ ਦੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇੰਨਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ, 1886 ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੀ ਛਕਿਆ, ਦਸਤਾਰ ਵੀ ਸਜਾਈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਸਪੁੱਤਰ ਵੀ ਬਣਿਆ। ਇੱਕ ਮਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ। 1863 ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਨੇ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਿਆ ਤੇ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਣ ਵੇਲੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਸਸਕਾਰ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਮੇਰੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਇੱਥੇ ਨਾ ਰੋਲੀਂ। ਮੇਰੀ ਰਾਖ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੋਵੇ। ਸੰਗਤ ਜੀ, ਇਸ਼ਾਰਾ ਲੈਣਾ ਕਿ ਇੱਕ ਮਾਂ, ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪ੍ਰਤੀ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਉਂਦੀ।

ਇਸ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਚੌਵੀਵੇਂ ਭਾਗ- ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਬੀਬੀਆਂ 'ਚੋਂ ਮਹਾਰਾਣੀ ਜਿੰਦਾਂ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਾਲ ਸਰਵਣ ਕਰਵਾਇਆ। ਵੇਖੋ ! ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਚਲੀ ਗਈ, ਸਭ ਕੁਝ ਚਲਾ ਗਿਆ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਵਿਲ ਪਾਵਰ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਇਸੇ ਵਿਲ ਪਾਵਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਉਂਦੀ। ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ, ਫਿਰ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ:

ਸੋ ਕਿਉ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ ਜਿਤੁ ਜੰਮਹਿ ਰਾਜਾਨ ॥

(ਅੰਗ ੪੭੩)

○○○

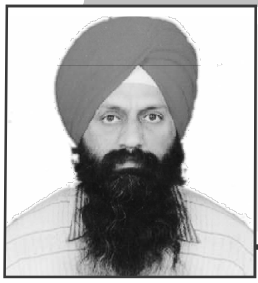

ਜੀਵਨ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ
ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੁਕਤੁ ਕਰੈ ਸੰਸਾਰੁ ॥

-ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਗਨੈਸਕ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪੁੰਨ ਹੈ। ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਆਪ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦਾ ਉਮਾਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕਾਂਝਲੇ ਵਾਲੇ ਕਲਕੱਤੇ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ, ਗੁਰਮਤਿ ਜੀਵਨ ਢੰਗ, ਰਹਿਣੀ-ਬਹਿਣੀ, ਆਚਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ। ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਸੱਚਖੰਡ ਗਮਨ ਉਪਰੰਤ ਕਲਕੱਤੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਉਦਾਸ ਸੀ।

ਸ੍ਰ. ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਤ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਯਾਦ ਸਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਪ੍ਰਥਾਏ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਬਚਨ ਕਲਕੱਤੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਮਸਰ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆ ਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸ੍ਰ. ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਕਈ ਵਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਪਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਆਉਣਾ-ਜਾਣਾ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਂਝਲੇ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਦਰਗਾਹੀ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਕੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਸਰੀਰ ਦਾ ਪਰੀਤਿਆਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਜੀ ਨੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਬਚਨ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾਂ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਕਲਕੱਤੇ ਦੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਹਾਵੜਾ ਮੇਲ ਵਿੱਚ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ ਕਲਕੱਤੇ ਤੱਕ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਡੱਬਾ ਬੁੱਕ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਨਵੰਬਰ 1949 ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਜੀ ਜੱਥੇ ਸਮੇਤ ਕਲਕੱਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤ ਸਟੇਸ਼ਨ ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚਾਉ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਈ। ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ। ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸ੍ਰ. ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੀ।

ਕਲਕੱਤਾ ਸ਼ਹਿਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕੋਲਕਾਤਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਪਾਰਕ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਸਾਇਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਥਾਂ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪਿੰਡ ਸਨ। ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੌਰਾਨ ਇੱਥੇ ਆਏ ਸਨ। ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਅਸਾਮ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਇੱਥੇ ਚਰਨ ਪਾਏ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਉਸੇ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਆਸਣ ਲਾਇਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਭਾਗ ਲਾਏ ਸਨ।

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਜਗਨਨਾਥ ਪੁਰੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਵੇਲੇ ਇੱਥੇ ਆਏ ਸਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ।

ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਆਇਆ। ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਣ ਕੀਤਾ :

ਚੰਚਲੁ ਚੀਤੁ ਨ ਪਾਵੈ ਪਾਰਾ ॥
ਆਵਤ ਜਾਤ ਨ ਲਾਗੈ ਬਾਰਾ ॥
ਦੂਖੁ ਘਣੋ ਮਰੀਐ ਕਰਤਾਰਾ ॥
ਬਿਨੁ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੋ ਕਰੈ ਨ ਸਾਰਾ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੧੧੮੯)

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੰਚਲ ਮੱਤ, ਬੇਤਰਤੀਬਾ ਜੀਵਨ, ਨਾਮ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਸਾਰੇ ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਦਵਾਈ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮਹਾਂਮਾਰੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਧਰਮਸ਼ਾਲ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਜੁੜਿਆ ਕਰੇ, ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਜਾਵੇ।

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਚਰਨ ਪਾਏ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ:

ਹਰਿ ਕੀ ਗਤਿ ਨਹਿ ਕੋਊ ਜਾਨੈ ॥
ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਤਪੀ ਪਚਿ ਹਾਰੇ
ਅਰੁ ਬਹੁ ਲੋਗ ਸਿਆਨੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

(ਅੰਗ ੫੩੭)

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਗਤ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁੜਦੀ ਰਹੇ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ। ਰਾਜਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਚੰਦ ਨੇ ਯਥਾ -ਸ਼ਕਤ ਸੋਹਣਾ ਅਸਥਾਨ ਬਣਾਇਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀਆਂ ਸਪੁੱਤਰੀਆਂ ਸ਼ਾਮ ਕੌਰ ਅਤੇ ਲੀਲਾ ਕੌਰ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਅੱਜ ਇੱਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਬੜੀ ਸੰਗਤ ਸਾਹਿਬ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ।

ਸੰਗਤ ਵੱਲੋਂ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਗਤ ਸੁਧਾਰ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਰੋਜ਼ ਦੀਵਾਨ ਸਜਦੇ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰੀ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਦੇ। ਕਲਕੱਤਾ ਵਿਖੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟਰੱਕ ਸਨ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘੱਟ। ਕੁਝ ਆਪਣਾ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਕਈ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਟਰੱਕਾਂ ਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਟੈਕਸੀ ਡਰਾਈਵਰ ਵੀ ਸਨ। ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਖਾਸ ਕਰ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਗਿਰਾਵਟ ਦਾ ਡਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਸ-ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਆਦਤ ਹੋ ਜਾਣਾ ਆਮ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਨੁਕਸਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਕੁਝ ਵੱਡੇ ਦੋਖ ਵੀ ਅਣਜਾਣੇ ਵਿੱਚ ਜਿੰਮੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਭੱਖ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਨਾਲ ਅੰਤਸ਼ਕਰਣ ਵੀ ਮੈਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਵੀ ਰੋਗੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬਰਕਤਾਂ ਚਲੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਜਾਂ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹੀ ਐਸਾ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਲੇਖਕ ਚੀਨ ਵਿੱਚ ਗਿਆ। ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵਿਅੰਗਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਕੜੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਇਸ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਦੇ ਡੱਕ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹੋ?" ਲੇਖਕ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੀਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪੁੱਛਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਪੀਂਦੇ ਹੀ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਪੱਗ ਵਾਲੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਪੀਂਦੇ ਦੇਖੇ ਹੋਣਗੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ-ਦੋ ਹੀ ਦੇਖੇ ਹੋਣ, ਉਸਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਇਹ ਸੋਚ ਪਕਾ ਲਈ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਭਰਾਈ ਇਲਾਕੇ

—ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਪੰਨਾ 32 'ਤੇ ਪੜ੍ਹੋ ਜੀ

ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਕੀਰਤਨ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਚਨ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

—ਸੰਪਾਦਕ

525 ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਚਿੰਤਨ (ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਭਗਤੀ) ਬਣਾ ਦਿਓ, ਚਿੰਤਨ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

526 ਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਮੰਗਣ ਵਿੱਚ ਲੱਜਾ ਰੱਖੇ ਤੇ ਹੱਥੋਂ ਦੇ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇ।

527 ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਸੰਤੋਖ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰਾਏ ਧਨ ਤੇ ਆਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਨਵੀਂ ਲਹਿਰ

400 ਸਾਲ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਾਲ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਪਾਵਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਨਵੀਂ ਲਹਿਰ "**400 ਸਾਲ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਾਲ**" ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਵਿੱਚ ਅੰਕ 136 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ, ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਉੱਤਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਗੌਰਵਮਈ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋ ਕੇ ਸੇਧ ਲੈ ਸਕਣ। ਆਪ ਜੀ ਅਸੀਸ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸੇਵਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਅੰਕ ਪਿਛਲਾ ਦੇਖੋ ਜੀ :-

34. ਪ੍ਰ: ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ ਕਿੱਥੇ ਹੋਇਆ?

ਉ: ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸੱਤਵੇਂ ਗੁਰੂ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ (ਭਾਗ-1) ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਧੰਨ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਨਿਹਾਲ ਕੌਰ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖ ਤੋਂ 1630 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਮਾਤਾ ਅਨੰਤੀ ਜੀ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਆਪ ਜੀ ਪੋਤਰੇ ਹੋਏ। ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਦਿਆਲੂ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਫੌਲਾਦ ਵਾਂਗ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਹਿਰਦਾ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਰਮ ਸੀ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਤਿਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ। ਇੰਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਵੰਡਦੇ ਗਏ ਤੇ ਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ, ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਗੋਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆ, ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਵਰ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਨਾਮ ਹਰਿ ਰਾਇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦਾ ਭਾਰ ਹੌਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਏ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਕੀ ਆਖਿਆ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਗਾਹਕ ਆਇਆ ਹੈ।

ooo

35. ਪ੍ਰ: ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿਸ ਨਗਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ? ਉਸ ਨਗਰ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ?

ਉ: ਸ੍ਰੀ ਪਹੂਵਿੰਡ ਸਾਹਿਬ (ਸ੍ਰੀ ਅੰਮਿਤ੍ਰਸਰ)

ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 1682 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਧੰਨ ਪਿਤਾ ਭਗਤੂ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਜਿਊਣੀ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖ 'ਚੋਂ ਹੋਇਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਵਰਗਾ ਨਾ ਕੋਈ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਾਬਾ

ਜੀ ਨੇ ਭਗਤੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਸਿਰੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜੇ ਸ਼ਸ਼ਤਰ ਚਲਾਏ ਤੇ ਉਸ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਮੌਤ ਵੀ ਝੁਕ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਅੰਦਰ ਠੰਡ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਾਪ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੱਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜਾ ਸ੍ਰੀ ਪਹੂਵਿੰਡ ਸਾਹਿਬ ਹਰ ਸਾਲ ਜਨਵਰੀ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਗਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੈਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਵੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਕਿਉਂ? ਕਮਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਰਿਝਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਦਰਗਾਹ ਦੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਹਨ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੋਲ।

ੋੋੋ

ਪੰਨਾ 29 ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ—

ਵਿੱਚ ਜਦ ਸਿੱਖ ਵਸੇ ਤਾਂ ਕੁਝ ਜਾਣਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਰਾਬ ਦਾ ਚਲਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਦਾ ਚੋਰੀਆਂ-ਚਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਬਹੁਤ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਇੱਕ ਨੇਤਾ ਨੇ ਸਾਰੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਹੀ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਆਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਭਰਾਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਹਿਰ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਖੇਤੀ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਉਣੇ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਨਖਿੱਧ ਚੀਜ਼ਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰਮਤਿ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਲਹਿਰ ਚੱਲ ਪਈ।

ਇਉਂ ਗਿਰਾਵਟ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਸਮੁੱਚੀ ਕੌਮ ’ਤੇ ਸ਼ੰਕਾ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਵੱਡਾ ਕਰਮ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਰਗਾਹ ਵਿੱਚ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਮਾਸ-ਸ਼ਰਾਬ ਰੱਜ ਕੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਿੱਖ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਹੀ ਸ਼ੋਅ ਆਵੇ। ਭਾਵ ਸਿੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਐਸਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੇ ਅਤੇ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲੈ ਕੇ ਚੰਗਾ ਹੀ ਬੋਲੇ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਆਰੰਭਤਾ ‘ਦੁਰਲਭ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹ’ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡਿਆਂ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵਨ ਅਚੇਤ ਰਹਿ ਕੇ ਗੁਆ ਦੇਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿ ਕੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਹੈ, ਸੇਵਾ-ਸਿਮਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜਾ-ਬ-ਦਰਜਾ ਬਚਨ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਜਨਮ ਸਫਲਾ ਕਰਨ, ਗੁਰਮਤਿ ਅਪਨਾਉਣ ਅਤੇ ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹੋਏ ਕਈਆਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਹੋਣ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸੰਚਾਰ ਹੋਇਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਜਹਾਜੇ ਚੜ੍ਹੇ। ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੇਵਾ-ਸਿਮਰਨ ਦਾ ਉਮਾਹ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਚਾਉ ਅਤੇ ਉੱਦਮ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ। ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਕਦੋਂ ਲੰਘ ਗਏ।

ੋੋੋ

ਅਨਮੋਲ ਬਚਨ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਅੰਕ ਦੇਖੋ ਜੀ:-

294

ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਕੋਹੜ ਹੈ ਕਾਮ ਪਰ ਕਾਮ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇੱਕੋ ਹੀ ਸਾਧਨ ਹੈ, ਮਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ।

295

ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਕੇ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਦਾਨ ਰੂਹ ਨੂੰ ਰਿਝਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ-ਸੰਪਾਦਕ

ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ

—ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਗਨੈਸਕ

128

ਜਿੰਨਾ ਟਿਕਾਅ ਤੇ ਇਕਾਗਰਤਾ ਹੋਵੇਗੀ ਓਨੀ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਵੇਗੀ।

129

ਸਿਮਰਨ ਭਜਨ ਵਿੱਚ ਅਭਿਆਸ ਪੱਕਣ ਤੇ ਹੀ ਗੱਲ ਬਣੇਗੀ।

भगता कउ बलिहारा

–जसविन्द्र सिंह (पटियाला)

परम सत्कारयोग्य भाई साहिब भाई गुरइकबाल सिंघ जी के द्वारा दिए गए प्रोग्राम का अनुवाद

भगत जना कै संगि पाप गवावणा।।

(अंग ६५२)

धन्य धन्य बाबा दीप सिंघ जी के गुणों, उनकी महिमा और उनके अनमोल गुणों का ध्यान धर के प्यार से कहो जी सतिनाम श्री वाहिगुरु। जो प्रभु ने सृष्टि बनाई है, बोने की स्वतंत्रता जो है, वह आपको ही दी है। पाँच किल्ले किसान के पास ज़मीन है, उसका मन करे गेहूं बोए, मन करे सब्जी लगाए, मन करे फूल लगाए, बोने की स्वतंत्रता है। बोने के बाद स्वतंत्रता नहीं। बोने के बाद ईश्वर का कानून है, जो बोया है, वही काटना पड़ेगा। कोई गेहूं बो कर यह नहीं कह सकता कि मैं सब्जी काट लूं, सब्जी लगाकर कोई यह नहीं कह सकता कि मैं गेहूं काट लूं, बोने की आज़ादी है। यह जो ईश्वर ने सृष्टि बनाई है, इसमें कुछ चीजें ऐसी रख दी हैं यदि आपका मन करे, अपने जीवन में पापों का भार भर कर ले जाओ और कुछ चीजें रख दी हैं कि अपने पापों का नाश कर लो। अब शब्द आया हैः

भगत जना कै संगि पाप गवावणा।।

(अंग ६५२)

सृष्टि में दोनों चीजें हैं। बोने की आपको आज़ादी है। एक तरफ है चाहे पापों को बढ़ा लो और दूसरी तरफ है आपके किए हुए पाप नष्ट हो जाएँगे। अब मान लो यदि आप कार में कहीं जा रहे हो, दस मील सफर है, बीस मील सफर है। कार चलाते समय आपका मन करे पाप कर सकते हो, मन करे पाप नष्ट कर सकते हो। मगर कैसे? उस कार में यदि आपने ऐसे गीत लगा लिए जिन के सुनने से मन में विकार बढ़ते हैं तो वह जो दस–बीस मील का सफर बीतना है, उसमें आपने अपने पापों का भार और बढ़ा लिया। यदि उस कार में आपने किसी भगत, किसी प्यारे की गुरबाणी की टेप लगा ली, कीर्तन सुन लिया तो वह जो दस–बीस मील का सफर बीतना है उस समय में आपके द्वारा किए हुए पापों का कुछ हिस्सा धुल जाएगा। आपके पास यह स्वतंत्रता है। मन करे और पाप बढ़ा लो चाहे मन करे पिछले पाप भी धुलवा लो।

भगत जना कै संगि पाप गवावणा।।

(अंग ६५२)

अब आप में से किसी का दिल करता है किताबें पढ़ने को। किताबें पढ़ने का चाव होता है। कुछ ऐसी किताबें भी धरती पर छपी हैं, कहते हैं कि वे पढ़ लो तो पढ़ने के बाद आपका मन करेगा कि पाप और कर लूँ। इतने ज्यादा

अश्लील नावल हैं। और कुछ ऐसी धार्मिक किताबें भी धरती पर छपी हैं जिनको पढ़ने के बाद मन करता है कि मैं भी माला पकड़ लूँ गुरु के प्यारों की तरह। अब देखो, बोने की आज़ादी आपके पास है। बाज़ार में से किताब आपने ही लेनी है चाहे गलत किताब ले लो, चाहे जोड़ने वालों की ले लो। ईश्वर ने दोनों ही पैदा की हैं। बोने की आज़ादी आपकी है। चाहे पाप बढ़ा लो, चाहे पाप नष्ट कर लो। कुछ किताबें पढ़ने के बाद विकार जन्म लेते हैं और कुछ किताबें पढ़ने के बाद मन करता है कि मैं भी नाम–सिमरन से जुड़ जाऊँ।

हर साल गुरुद्वारा सत्संग सभा, बाज़ार लुहारां (छोटी शहीदां साहिब) चोपहरा होता है। यह चोपहरा क्यों रखा गया? धन्य धन्य बाबा दीप सिंघ जी (पूर्ण ब्रह्मज्ञानी) के धरती पर आने की खुशी में यह दिवस मनाया जाता है। एक परिवार है अवचल टैक्सटाइल वाले, सोहन सिंघ जी का। पूरा परिवार अत्यंत धनवान है, अत्यंत कोठियाँ, अत्यंत कारखाने हैं परंतु अपने मन को कहाँ रखा है कि हम धन्य धन्य बाबा दीप सिंघ जी के दर के भिखारी हैं। बाबा जी से इतना प्यार है, कहते हैं जो कुछ पाया है, उनसे ही पाया है। अब बात हो रही है पाप बोने की एवं पाप नष्ट होने की। छोटी शहीदां संगत प्यार में आ गई, संगत ने हाथ जोड़कर जयकारे लगाए और जब दास ने इतनी विनती की कि धन्य धन्य बाबा दीप सिंघ जी का 101 पाठ जपु जी साहिब करने का रोज़ नितनेम के अलावा नेम था। और आप भी हाथ खड़े करके, यह प्यार दो कि महीने में चाहे एक दिन ही सही हम भी 101 पाठ की हाजरी लगाएँगे। बाबा जी रोज़ करते थे। संगत जी इतना ही कह दो बाबा जी का दिवस मनाते हुए कि महीने में एक दिन हम भी 101 पाठ की हाज़री लगाएँगे। फिर संगत ने जयकारे लगाए, प्यार दिया, हाथ खड़े किए। दास ने फिर विनती की। दास ने कहा, कुछ लोगों की इतनी स्पीड नहीं होती कि 101 पाठ रोज़ हो जाएं, यदि महीने में संगत ने स्वीकृति दी, शेष नेम चलता रहे पर एक भगत के जीवन से कुछ रंग लगे 101 पाठ एक दिन में न हो सकें तो 51–51 दो दिनों में हो जाएं। सारी संगत प्यार बख्शना। देखो, एक भगत में कितनी ताकत है, कितना उन्होंने नाम जपा है कि उस भगत के जीवन की बात सुनकर भी अनेकों ने हाथ खड़े करके जयकारे लगाए। एक भगत का जीवन कितना ऊँचा है, शरीर त्यागने के बाद भी उनकी साखियाँ श्रवण करके आज भी पाप निवृत्त कर रही हैं। बोने का अधिकार आपके पास है। आप किताब बाज़ार में से वह खरीद लो जो विकार पैदा करती है या किताब वह खरीद लो भक्तों की, जिन्होंने प्राप्ति की, जिनका तीसरा नेत्र ज्ञान का खुला, ऐसी किताबें आपके पाप निवृत्त करेंगी। बोने की आज़ादी आपके पास है। गुरु प्यारो, यह धन्य श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी का फैसला है कि यदि कोई प्रभु का प्यारा मिल जाए तो पाप निवृत हो जाते हैं, पर यदि साकत मिल जाए तो सदा डर रहता है कि किसी कुसंगति से पाप न हो जाए। धन्य श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी में भक्त कबीर जी की बाणी उच्चारण करती है:

कबीर साकत संगु न कीजीऐ
दूरहि जाईऐ भागि ॥
बासनु कारो परसीऐ
तउ कछु लागै दागु ॥१३१॥

(अंग १३७१)

साकत का संगत हो गया, पाप बढ़ने शुरु हो गए। अगर किसी नाम जपने वाले प्यारे का, रंगे हुए का संग हो गया, तेरे पाप भी नाश होने शुरु हो गए। तुझे नाम जपने का चाव पैदा हो गया। आओ सारी संगत मिलकर अरदास करें। बाबा नंद सिंघ जी तो अरदास में यहाँ तक कहते थे कि हे गुरु नानक महाराज जी! किसी नीच, निंदक, बेमुख की संगत मत करा देना, जिसके मिलने से आप बिसर जाएं। उन गुरमुखो, संत–महात्मा का मेल प्रदान करना, जिनके मिलने से आपका नाम सतिनाम श्री वाहिगुरु याद आए।

भगत जना कै संगि पाप गवावणा॥

(अंग ६५२)

धरती पर हर चीज़ के दो पहलू हैं। मन करे तो पाप एकत्र कर लो, मन करे तो पाप निवृत कर लो। गरीब निवाज के आगे अरदास करो, हम पर आज कृपा करो :

सेई पिआरे मेलि जिना मिलिआ
तेरा नाम चित आवे।

संगत जी, बस यही अरदास करना, बाबा दीप सिंघ जी के समक्ष कि गरीब निवाज, हमारे घरों में वे किताबें न आएं जो विकार पैदा करती हैं। हमारे घरों में, कारों में वह टेप न आए जो विकार पैदा करती हैं, मुझे उनका मिलाप प्रदान करो, मेरा आस पास वह कुछ बना दे, मुझे तेरा ही नाम याद आए।

सेई पिआरे मेलि जिना मिलिआ
तेरा नाम चित आवे।

याद रखना, यह अरदास आप नहीं कर रहे, यह अरदास भक्त कबीर जी ने भी की थी। भक्त कबीर जी जब यह अरदास करने लगे कि भक्तों का मेल प्रदान कर, भक्तों को सुनुं, भक्तों को पढ़ूं, भक्तों को मिलुं। आओ पंक्ति पढ़ लें जो भक्त कबीर जी ने शब्द उच्चारण किया है, यह मांग की :

जो जन लेहि खसम का नाउ॥

(अंग ३२८)

तब क्या मांगा, हे प्रभु! गरीब निवाज! जो तेरा नाम जपने वालों की मेरी झोली में खैर डाल।

तिन कै सद बलिहारै जाउ॥१॥

(अंग ३२८)

यदि भक्त कबीर जी थोड़ा–सा आगे चले गए, आप भी चले जाओ। शुभ कर्म का लालच करना चाहिए। भक्त कबीर जी आगे न जाते तो यह कहना था उन्होंने कि जो तेरा नाम जपते हैं, मुझे उनका मिलाप करवाओ। वह आगे चले गए। वह आगे क्या कहते हैं:

जो जन लेहि खसम का नाउ॥
तिन कै सद बलिहारै जाउ॥१॥

(अंग ३२८)

सद का क्या मतलब है, भक्त कबीर जी कहने लगे, मेरे मरने के बाद मेरी कुलों पर भी कृपा करना। अच्छों का ही संग देना, मेरी कुलों को भी। एक बहिन को दास ने पूछा कि तेरा नेम कितना है। उसने नेम बताया। बाद में वह बहिन कहने लगी कि इसके अलावा दो पाठ जपु जी साहिब के मैं अपने बच्चों के लिए करती हूँ। दास ने कहा कि वह क्यों? कहने लगी कि मैं दो पाठ करती हूँ और धन्य श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी महाराज के आगे यह अरदास करती हूँ कि हे कलगीधर पिता जी! मेरी कुल, मेरे बच्चों, मेरे पोते, मेरी कुल पर भी कृपा करना। गरीब

निवाज! माला फेरने वाली औलाद हो, गुटका साहिब पकड़ने वाली हो। देखो, यह कोई अपने से आगे एक सीढ़ी और चढ़ता है, बच्चों के लिए भी थोड़ा नेम बढ़ाकर करता है कि गरीब निवाज! इनको कुसंग से दूर रखना।

एक बार दास ने कोई तीन–चार मिनट की रिकाडिंग करवानी थी। दास को स्टूडियो पर जाना पड़ा। जब दास स्टूडियो पर गया, उनका काम है रिकाडिंग करना। दास ने पूछा कि आपका रिकाडिंग करने का क्या हाल–चाल है? वह दास को कहते 5% हमारे स्टूडियो में गुरबाणी रिकाडिंग होती है और 95% अश्लील गाने रिकार्ड होते हैं। कहने लगे कि हमारा तो धंधा है, मजबूरी है। कहने लगे अब आप ही अनुमान लगा लो कि 95% क्या बिक रहा है और 5% क्या बिक रहा है? ध्यान देना। दास थोड़ा आगे गया, कहा कि 95% में से आपको किस चीज़ की ज्यादा लागत है? कहने लगे, आजकल जो बड़े ज़बरदस्त म्यूजिक एवं उनकी रिकाडिंग होती है, कोई विवाह हो तो उनकी टेप लगा लेते हैं और नाचते हैं। कारों में भी आज कल ऐसी सी.डी.जी. या टेप लगी होती है। कोई मतलब नहीं होता, क्या बात कहें, क्या लगा हुआ है, क्या बात कहीं कुछ नहीं। दास ने कहा कि इनका कोई मतलब तो होता नहीं। कहने लगा, सच बताऊँ हमें भी पता है, कोई अर्थ नहीं। बातचीत तो कोई है नहीं पर ज्यादा लागत इसी की है। आग लगी हुई है। वही बचा है, जो अपने पिता गुरु के आगे अरदास करता है कि मुझे आग से बचाकर रखना। यदि भक्त कबीर जी ने अरदास की है तो क्या आप नहीं कर सकते? भक्त कबीर जी कहतेः

तिन कै सद बलिहारै जाउ॥१॥

(अंग ३२८)

हे अकाल पुरख वाहिगुरु जी! कृपा करो, मेरे बच्चे जो हैं, आगे उनके बच्चे और मेरी जो आगे कुल होगी, वह भी नाम–सिमरन में लीन रहे।

सेई पिआरे मेलि जिना मिलिआ
तेरा नाम चित आवे।

यह रोज़ अरदास किया करो। सेई पिआरे मेल का मतलब यह नहीं है कि व्यक्ति ही मिलना है। बल्कि वह वाला मेल, मेरे घर में धार्मिक किताबें, टेप, मेलजोल, टी.वी. पर समागम, प्रोग्राम, वह कुछ दिखा जिसके कारण वाहिगुरु मुझे याद आए।

भगत जना कै संगि पाप गवावणा॥

(अंग ६५२)

यदि गलत बो लो, पाप एकत्र हो जाते हैं, परन्तु यदि नाम बो लो, पाप निवृत्त हो जाते हैं।

बाबा जी वचन करते थे, दलील देते थे कि साधारण व्यक्ति के लिए धरती पर सबसे अधिक माया बड़ी है। माया बहुत कुछ है। विद्वान, खोजी यह उन्होंने खोज कर कहा है कि माया से भी बड़ा कुछ है? फिर कहा माया से बड़ी चीज है, पदार्थ। ध्यान देना। अब आप में से किसी व्यक्ति के पास 50 लाख रुपया है। अलमारी में पड़ा है। क्या करेगा? यदि पदार्थ ही नहीं मिलेंगे? भूख लगी है, रुपया खा तो नहीं सकता। क्या करेगा? भूख लगी है शरीर को माया से जो चीज़ खरीदता है, वह चीज़ भूख मिटाती है। आप पाँच दिन के लिए 50 लाख रुपया देकर किसी को कमरे में बंद कर दो, रुपया तो उसके पास 50 लाख है परन्तु जीना

कठिन है, जब तक पदार्थ नहीं हैं। माया से बड़ा पदार्थ है। पदार्थ होंगे तो क्रिया जिंदगी में चलती है। खोजियों ने कहा है कि पदार्थ से भी कोई बड़ा है। कहते, पदार्थ से बड़ी देह अरोग्यता है। किसी व्यक्ति के पास माया भी है और पदार्थ भी हैं परन्तु उसका शरीर ही अरोग्य नहीं तो वह कुछ खा ही नहीं सकता। पदार्थ वही खाएगा, जिसका शरीर अरोग्य है।

हम लुधियाना गए। तीन–चार घरों में जाना पड़ा। एक सज्जन लुधियाना का साथ था। यदि कोई उसके आगे पकौड़े रखता था तो कहता था मैंने नहीं इसको खाना। तला हुआ मना है। शरीर ठीक नहीं था। यदि रसगुल्ले रखते थे तो मना कर देता, मीठा मना है। कुछ अन्य चीज़ काजू रखते थे, मुझे मना है, भारी है। दास ने कहा कि तुम खाते क्या हो? वह कहने लगा– शूगर भी है और हार्ट की प्राब्लम भी है। तला मना है, भारी चीज़ मना है और तली चीज़ भी मना है। ध्यान देना, दास ने तब देखा कि पदार्थ मौजूद हैं पर पदार्थ खाने का हुक्म नहीं, पदार्थों से बड़ी है देह अरोग्यता। शरीर स्वस्थ होगा तो ही व्यक्ति कोई पदार्थ खाएगा। साधारण जीव के लिए माया बड़ी है पर खोज करोगे तो माया से बड़े पदार्थ हो गए। पदार्थों से बड़ी देह अरोग्यता हो गई। क्या देह अरोग्यता से भी बड़ा कुछ है? देह अरोग्यता से बड़ा है ज्ञान। ध्यान देना। कहते माया भी है, पदार्थ भी है, शरीर भी स्वस्थ है यदि ज्ञान नहीं तो तीनों वस्तुओं को इस्तेमाल करने का तरीका भी नहीं आता।

गनिका पापणि होइ कै
पापा का गलि हार परोता।।

(वार १०)

गनिका के पास माया भी थी, पदार्थ भी थे, देह अरोग्यता भी थी, पर ज्ञान नहीं था। ज्ञान नहीं था कि जन्म पाया किसलिए है? ज्ञान होना बहुत जरुरी है।

कबीरा जहा गिआनु तह धरमु है
जहा झूठु तह पापु।।

(अंग १३७२)

धन्य श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी में कितना ज्ञान भरा हुआ है:

गुर सेवा ते भगति कमाई।।
तब इह मानस देही पाई।।

(अंग ११५६)

तू आया किसलिए है?

भई परापति मानुख देहुरीआ।।
गोबिंद मिलण की इह तेरी बरीआ।।

(अंग १२)

ध्यान देना। माया बड़ी है। माया से बड़े पदार्थ। पदार्थों से बड़ी देह अरोग्यता। देह अरोग्यता से बड़ा ज्ञान। फिर कहते ज्ञान से भी बड़ा कुछ है। ज्ञान से भी बड़ा है, कोई कमाई वाला, ज्ञान देने वाला मिल जाए। ध्यान देना। बाबा जी पर बात ने आना है। धन्य बाबा दीप सिंघ जी पर। ज्ञान से बड़ा है ज्ञान देने वाला। ज्ञान भी दो तरह का है। एक ज्ञान है बातों का। किताबों में पढ़ा और बोल दिया। एक है धन्य बाबा दीप सिंघ जी जैसे, कमाई करके। रस वाला ज्ञान। पहले आप ज्ञान में पूरे, फिर किसी को प्रेरणा। कोई आपको कहे कि बाबा दीप सिंघ जी ने पता नहीं शीश तली पर रखा है कि नहीं। दास को कई कहते हैं कि कोई सबूत है कि शीश तली पर रखा है? दास ने कहा सबूत सामने है, बाबा दीप सिंघ जी के दर पे आज

लाखों शरीर झोलियाँ भर रहे हैं। और क्या सामने चाहिए? ये यूं नहीं दरगाह की चाबियाँ मिल गईं। यह असलियत है। गुरु साहिब कहते होंगे बाबा दीप सिंघ जी, जिस पर आप जी की खुशी, उस पर मेरी खुशी।

सतिगुरु जी की हजूरी में बैठकर वचन कर रहे हैं। अब कोई कुछ अपने साथ बीती, बखिशश हुई सुनाता है, कोई कुछ सुनाता है। कोई यह दास को कहता है कि हमारी 22 साल की लड़की के केश सफेद हो गए। एक पाठ श्री सुखमनी साहिब जी की हाजरी लगाओ व बाबा दीप सिंघ जी के दर की जोत का घी ही सप्ताह बाद केशी स्नान करवा कर शुद्ध केशों पर शुद्धता से लगाओ, बाबा जी के स्थान की जोत का घी है, मर्यादा बहुत जरुरी है। एक सज्जन का पैर ठीक नहीं था, कहता है कि एक पाठ श्री सुखमनी साहिब व 30 दिनों से जोत का घी पैर पर लगा रहा हूँ। दास का शरीर कांप गया, दास ने कहा कि मर्यादा समझ कर इस्तेमाल करो, बाबा जी की जोत का पवित्र घी पैर पर नहीं लगाना। प्रत्येक चीज की मर्यादा है। किसी बेटी के केश सफेद हो गए 22 साल की लड़की के, बाबा जी की जोत का घी लेकर सिर पर लगा लिया, हम आप गृहस्थी हैं शुद्धता का ध्यान रखना है। कई बार गलत चारपाई पर सोया है, गृहस्थ होने वाली चारपाई पर सोया है कहीं यत्न ठीक नहीं हुए तो सब व्यर्थ है। केशी स्नान करे फिर लगाना है, क्योंकि मालिक की जोत का घी है। उस सज्जन को दास कह तो बैठा कि जोत का घी टांग पर तो लगा सकता है, पैर के नीचे के लिए मेरा मन नहीं मानता। फिर भी दास ने कहा कि एक काम करो, दास के ख्याल मुताबिक घी पैर के नीचे नहीं लगाना चाहिए, यह बेअदबी है तू अरदास कर ले। हर चीज़ की युक्ति है, मर्यादा है। दास ने कहा कि एक काम करो, पाँच पाठ श्री सुखमनी साहिब के करके श्री गुरु ग्रंथ साहिब जी के सामने दो पर्चियाँ डाल कर गुरु साहिब जी को पूछ लो कि मैं यह पैर के नीचे जोत का घी लगाऊँ या न लगाऊँ क्योंकि पैर के नीचे दुख है। स्वाभाविक जब उसने दो पर्चियाँ डालीं, जब उनमें से एक पर्ची उठाई तो पर्ची यही निकली कि जोत का घी इतना पवित्र है, इसको पैर के नीचे नहीं लगाना। सूरत शहर का शरीर है, जिसने यह बात कही। देखो, इशारा युक्ति है।

सचु ता परु जाणीऐ जा जुगति जाणै जीउ ॥

(अंग ४६८)

बाबा दीप सिंघ जी को चाबियाँ मिल गईं, दरगाह की चाबियाँ। यह कभी हुआ है कि सफेद केश काले हो गए हों, काले केश तो सफेद हो जाते हैं पर यह कभी नहीं सुना स्वाभाविक सफेद केश ही काले होने शुरु हो गए हों। 22 साल की बेटी है, जो रिश्ता मांगे, केशों के कारण रिश्ता रह जाए। उसने अमृतपान किया हुआ था, केश काले कर नहीं सकती थी। वह कहते कि एक पाठ श्री सुखमनी साहिब की हाज़री लगाकर सप्ताह बाद केशी स्नान करवा कर जोत के घी की मालिश उस बेटी के सिर पर करनी है और अरदास करनी है कि बाबा दीप सिंघ जी कृपा करो चाबियाँ तो आपके हाथ ही हैं, चाहे काला कर दो, सफेद कर दो, लाल कर दो, चाबियाँ तो शहीद सिंघो आपके हाथ ही है। वह कहती, तीसरा–चौथा सप्ताह था, 25% केश काले हो गए। उससे अगले सप्ताह 50% केश काले हो गए। कहते कि प्रत्यक्ष झोलियाँ भर रही हैं। कुछ लोगों को भ्रम होता है और

कहते हैं कि जोत के आगे इतनी लाइन क्यों लगी है। उन्हें क्या पता, दास को एक महापुरुष ने बताया था कि बाबा दीप सिंघ जी इतने बड़े हैं, इतने बड़े है, जितने शहीद सिंघ और बाबा दीप सिंघ जी के दर की जोत से अगवाई ले रहे हैं। शहीद सिंघों के स्थानों पर जोतें जगती हैं। ध्यान देना। बाबा जी के हाथ में चाबियाँ हैं, यह पंक्ति पढ़ो:

दुख भंजनु तेरा नामु जी दुख भंजनु तेरा नामु।।

(अंग २१८)

दास को तो पंक्ति में से बाबा जी के दर्शन होते हैं कि बाबा दीप सिंघ जी आपका नाम भी दुखों को नष्ट करने वाला है। सब्जी मंडी, लुधियाना में गुरुद्वारा सिंघ सभा है, उसके प्रधान दास के ख्याल में 60–65 साल की उम्र है, स्टेज पर खड़े होने वाले अच्छे वक्ता हैं, उन्होंने लुधियाना की स्टेज पर कहा कि मुझे तो पता ही नहीं बाबा दीप सिंघ जी कौन हैं, कहते कि मेरे साथ बीती, मैंने कभी शेयर नहीं खरीदे थे। बड़े शुद्ध व्यक्ति हैं, सारी बात कर देते हैं जो कुछ हो। कहते हैं कि मुझे किसी व्यक्ति ने किसी कंपनी में आठ नौ लाख रुपए के शेयर खरीद कर ले दिए कि फायदा हो जाएगा। कहते कि उस कंपनी के सारे शेयरों का रेट डाऊन हो गया। वह कहने लगे कि जब रेट कम हो गए तो टैंशन हो गई कि क्या बनेगा? शेयर सारे डाऊन हो गए हैं, जिन्दगी में कभी यह काम नहीं किया किसी ने जबरन लगा दिया कि शेयर ले लो अमुक कंपनी के यह बढ़ जाएँगे। बड़ी टैंशन थी 8–9 लाख रुपए का नुक्सान, दो–चार महीने हुए पैसे लगाए। कहते कि मेरी बेटी जालंधर ब्याही हुई है, मुझे देखकर कहने लगी कि क्या बात है, बड़े उदास हो पिता जी। मैंने बताया कि 8–9 लाख का नुक्सान हो रहा है, किसी ने शेयर ले दिए, कहते कि मैं नहीं जानता था कि बाबा जी कौन हैं पर मेरी बेटी को कोई उदासी या चिंता नहीं हुई, वह मेरी बात सुनकर कहने लगी कि फिर क्या हुआ यदि शेयरों का रेट कम हो गया, बाबा दीप सिंघ जी की तस्वीर लगाकर देखो, बेटी की बैटरी कितनी चार्ज है। वह कहने लगी कि बाबा दीप सिंघ जी की तस्वीर लगा कर, आसन बिछाकर बाबा दीप सिंघ जी का ध्यान करके 21 पाठ चौपई साहिब शुरु कर दो, 40 दिन हाज़री लगाओ, बाबा जी स्वयं कोई न कोई विधि बना देंगे। उस बेटी को इतना विश्वास है कि शहीद सिंघ आज भी हाज़र–नाज़र हैं। एक बार पढ़ो जरा।

दुख भंजनु तेरा नामु जी दुख भंजनु तेरा नामु।।

(अंग २१८)

धन्य श्री गुरु गोबिंद सिंघ जी महाराज ने हमें श्री चौपई साहिब का खज़ाना प्रदान किया है। इस बाणी का श्रद्धा–भावना से किया हुआ जाप बड़े–बड़े बंधन भी काट देता है। वह जो शेयरों का रेट डाऊन जा रहा था श्री चौपई साहिब जी की कृपा से कुछ सप्ताह बाद ही उन शेयरों का रेट बढ़ना शुरु हो गया। उस शरीर की बाबा दीप सिंघ जी एवं गुरबाणी पर श्रद्धा भावना और बढ़ गई। यह सारी घटना उन्होंने एक समागम के दौरान स्वयं सारी संगत को सुनाई।

बाबा दीप सिंघ जी को चाबियाँ क्यों मिल गईं। बाबा दीप सिंघ जी ने गुरु के प्यारो, हर एक को गुरबाणी, सेवा व सिमरन से जोड़ा। आओ सब पंक्ति पढ़ो, फिर समाप्ति है :

भगत जना कै संगि पाप गवावणा।।

(अंग ६५२)

प्रश्न उत्तर
ज़िंदगी की बारीकियाँ

गुरु साहिब जी की कृपा और भाई साहिब भाई गुरइकबाल सिंघ जी की प्रेरणा से ज़िंदगी की बारीकियाँ कालम **'सिफति सालाह रसाले'** में पिछले कई वर्षों से प्रकाशित हो रहा है। इस कालम में संगतों द्वारा भाई साहिब जी को समय–समय पर पूछे जाने वाले सवालों के जवाब दिए जाते हैं। इसी कालम की शृंखला को आगे जारी रखते हस्तलिखित अंक से भाई साहिब जी के कीर्तन के उन अंशों को सवाल–जवाब के रूप में हू–ब–हू प्रकाशित किया जा रहा है, जिन में से भाई साहिब जी कीर्तन करते संगत को आम रूप में आने वाली दुनियावी और आध्यात्मिक कठिनाई का गुरमति अनुसार समाधान बताते हैं।

15. प्रश्नः आदरणीय वीर जी, मेरा एक रिश्तेदार अमृतसर में रहता है। वह कहता है कि मैं प्रतिदिन बाबा दीप सिंघ जी के दर पर जोड़ों की सेवा करता हूँ और सेवा करते समय मेरे मन में लड़कियों के बारे में गलत विचार आने शुरू हो जाते हैं। मेरी दृष्टि गंदी हो जाती है। बताइये, मैं क्या करूँ?

उत्तरः पर स्त्री की ओर कुदृष्टि से देखना सिक्ख धर्म में बिल्कुल ही वर्जित है, भाई गुरदास जी आपनी वारों में लिखते हैं :

देखि पराईयां चंगीआं मावां भैणां धीयां जानै।

(वार २६, पउड़ी ११)

पर यह बहुत अफसोस की बात है कि बाबा दीप सिंघ जी के दर पर इतनी उत्तम सेवा करते हुए ऐसे बुरे ख्याल मन में आते हैं। जिस सेवा ने आपके पापों का नाश करना है, यदि वही सेवा करते हुए ऐसे बुरे ख्याल मन में आते हैं तो कई गुणा पापों की गठरी सिर पर चढ़ जाती है। यदि बाज़ार में किसी लड़की की ओर कुदृष्टि से देखते हैं तो वह भी पाप है, पर गुरु–घर में आकर किसी लड़की की ओर कुदृष्टि से देखना तो महापाप है।

ध्रिगु लोइणि गुर दरस विणु वेखै पर तरणी।

(वार २७, पउड़ी १०)

इसलिए यदि ऐसे विचार तंग करते हैं तो निर्मल भाव मन में रखा कीजिए कि बाबा दीप सिंघ जी के दर पर जो बच्चियाँ आई हैं, ये बाबा दीप सिंघ जी की बेटियाँ हैं। ऐसे विचार मन में रखने से शायद ऐसे कुविचार मन में आने बंद हो जायें व सेवा में रस आने लगे।

गुरमति के रास्ते में यह एक बहुत बड़ा खड्डा है। गुरु की कृपा से इस के वेग को ज्ञान से रोकना है कि इस का एक छिन का सवाद कई नरकों में ले जाता है।

हे कामं नरक बिस्रामं बहु जोनी भ्रमावणह॥

(अंग १३५८)

०००

16. प्रश्नः आदरणीय वीर जी, किसी गुरु के सिक्ख का यह प्रश्न है कि जब मैं गुरुद्वारा साहिब में जोड़ों की सेवा करता हूँ तो सेवा में मेरा मन नहीं लगता, जिसके कारण सेवा में रस नहीं आता। कोई युक्ति बतायें तांकि सेवा में मन लग जाये व रस भी आने लगे।

उत्तरः जब आप सेवा करें तो मन में एक भावना बनाओ। यदि किसी पुरुष का जोड़ा है तो सोचो कि यह जोड़ा श्री गुरु नानक देव जी का जोड़ा है या यह जोड़ा बाबा दीप सिंघ जी का जोड़ा है। यदि किसी स्त्री का जोड़ा हाथ में हो तो यह भावना बनाओ कि यह जोड़ा माता गुजरी जी का जोड़ा है या बीबी भानी जी का जोड़ा है। यदि बच्चों का जोड़ा हाथ में आ जाये तो यह भावना हो कि यह जोड़ा बाबा ज़ोरावर सिंघ जी का जोड़ा है या बाबा फतेह सिंघ जी का जोड़ा है। इस प्रकार एक–एक जोड़े को बड़े प्रेम से वाहिगुरु–वाहिगुरु जपते हुए रुमाल से साफ करो, धीरे–धीरे सेवा में मन लग जायेगा व रस आना शुरु हो जायेगा। इसके अतिरिक्त यदि आप संगत के जोड़े खानों में रख रहे हैं तो कभी भी जल्दबाज़ी न करें। यदि कोई और शरीर भी जोड़े खानों में रखने की सेवा कर रहे हों तो बकायदा पंक्तिबद्ध होकर सेवा करें। आप ही जोड़े उठा कर खानों में रखने और दूसरे को अवसर न देना, यह गलत है। इससे गुरु साहिब जी की प्रसन्नता नहीं मिलती, क्योंकि गुरु साहिब जी की आज्ञा है कि सेवा करते हुए भी सेवा बांट कर करने की भावना होनी चाहिए। जो कई तरीकों से की जा सकती है–

अनिक भाँति करि सेवा करीऐ ।।
जीउ प्रान धनु आगै धरीऐ ।।

(अंग ३११)

ooo

17. प्रश्नः आदरणीय वीर जी, इस समय मैं जिस नौकरी पर काम कर रही हूँ, उसमें रिश्वत लेना एक आम बात है, पर आपकी संगति में मुझे इस बात का अहसास हुआ है कि रिश्वत लेनी या पराया धन लेना महां पाप है। इसलिए मुझे यह डर लगा रहता है कि मुझसे कहीं भूल से भी रिश्वत न ली जाये या मेरे द्वारा किसी का बुरा न हो जाये। कोई युक्ति बताएँ।

उत्तरः यह बहुत अच्छी बात है कि आप इस पक्ष से सुचेत हो, क्योंकि आपके मन में गुरु साहिब का निर्मल भय है। भाई गुरदास जी कहते हैं–

हउ तिसु घोलि घुमाइआ
पर दरबै नो हथु न लावै।

(वार १२, पउड़ी ८)

महापुरुषों का वचन है कि रिश्वत का एक रुपया भी यदि आपकी हक की कमाई में पड़ जाता है तो उस कमाई में से भी बरकत समाप्त हो जाती है। बाबा ईशर सिंघ जी नानकसर वाले वचन करते थे कि यदि आप रिश्वत की कमाई घर में लेकर आते हैं तो आपके बच्चों की भी बुद्धि ठीक नहीं रहेगी। इसलिए आप जब भी कुर्सी पर बैठा करें, यह अरदास करके बैठा करें कि हे गुरु नानक साहिब! तेरे बिठाने से ही बैठने लगी हूँ, यह कुर्सी तेरी है, यह अफसरी भी तेरी है, मैं भी तेरी हूँ, दफ्तर भी तेरा है। इसलिए जो कार्य आपको अच्छा लगे, वह खुद ही करवा लेना जी। जो कार्य आपको अच्छा न लगे, उसमें स्वयं ही रुकावट डाल देना जी। आप जी ने यह अरदास दिल से करनी है। जब अरदास दिल से करेंगे तो गुरु साहिब जरुर कृपा करेंगे।

ooo

Transcription of Discourse Rendered by Bhai Guriqbal Singh Ji

Perfect Guru is Attained...
ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ...

By: *Jaswinder Singh (Patiala)*

ਸੁਣਿ ਯਾਰ ਹਮਾਰੇ ਸਜਣ ਇਕ ਕਰਉ ਬੇਨੰਤੀਆ ॥
ਤਿਸੁ ਮੋਹਨ ਲਾਲ ਪਿਆਰੇ ਹਉ ਫਿਰਉ ਖੋਜੰਤੀਆ ॥
ਤਿਸੁ ਦਸਿ ਪਿਆਰੇ ਸਿਰੁ ਧਰੀ ਉਤਾਰੇ
ਇਕ ਭੋਰੀ ਦਰਸਨੁ ਦੀਜੈ ॥
ਨੈਨ ਹਮਾਰੇ ਪ੍ਰਿਅ ਰੰਗ ਰੰਗਾਰੇ
ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਭੀ ਨਾ ਧੀਰੀਜੈ ॥
ਪ੍ਰਭ ਸਿਉ ਮਨੁ ਲੀਨਾ ਜਿਉ ਜਲ ਮੀਨਾ
ਚਾਤ੍ਰਿਕ ਜਿਵੈ ਤਿਸੰਤੀਆ ॥
ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ
ਸਗਲੀ ਤਿਖਾ ਬੁਝੰਤੀਆ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੭੦੩)

All of you please say 'Satnam Waheguru' in fond memory of Sri Guru Gobind Singh Ji. I am not before you as a reciter, or as as scholar or as a preacher. I am a worker like you. Bless me, because I am here because of you people, because 'Sangat' has given me this opportunity to serve you.

For the first time I have been given this opportunity to serve the sangat of Saharanpur. Once I stayed at the railway station of Saharanpur for 3 to 4 hours in wait for a train. But today I am attending this congregation for the first time.

The first class of sikhism is- how to sit among the 'Sangat' (congregation). We should have feeling that Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji is not merely a book. It is Dhan Sri Guru Gobind Singh Ji incarnate himself. Bulle Shah has also written:

ਇਸ਼ਕ ਕੀ ਨਿਮਾਜ ਕਾ ਯਹ ਪਹਲਾ ਅਸੂਲ ਹੈ।
ਯਾਰ ਹੋਵੇ ਸਾਮਨੇ ਤਾਂ ਸਿਜਦਾ ਕਬੂਲ ਹੈ।

We should have feeling first, that Dhan Sri Guru Gobind Singh Ji is Himself present before us. Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji also endorses this:

ਅੰਦਰਿ ਸਚਾ ਨੇਹੁ ਲਾਇਆ ਪ੍ਰੀਤਮ ਆਪਣੈ ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਹੋਇ ਨਿਹਾਲੁ ਜਾ ਗੁਰੁ ਦੇਖਾ ਸਾਮ੍ਹਣੈ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੭੫੮)

Guru Gobind Singh Ji is very much present in Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji :

ਵਿਚਿ ਸੰਗਤਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਵਰਤਦਾ

ਬੁਝਹੁ ਸਬਦ ਵੀਚਾਰਿ ॥

(ਅੰਗ ੧੩੧੪)

ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਐਸੀ ਵਡਿਆਈ ॥
ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਵਿਚੇ ਗਤਿ ਪਾਈ ॥੨॥

(ਅੰਗ ੬੬੧)

This is truth. If one soul is enlightened, it will spiritually benefit seven generations from maternal side, 7 generations from paternal side and seven generations from the side of in-laws. Only if one is enlightened :

ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਐਸੀ ਵਡਿਆਈ ॥
ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਵਿਚੇ ਗਤਿ ਪਾਈ ॥੨॥

(ਅੰਗ ੬੬੧)

ਜਿਨ ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਆਏ ਤੇ ਪਰਵਾਣੁ ॥
ਨਾਨਕ ਕੁਲ ਉਧਾਰਹਿ ਆਪਣਾ ਦਰਗਹ ਪਾਵਹਿ ਮਾਣੁ ॥੨॥

(ਅੰਗ ੬੪੮)

This is the verdict of Gurbani :

ਨਾਨਕ ਆਪਿ ਨਿਹਾਲ ਸਭਿ ਕੁਲ ਤਾਰਸੀ ॥੧॥੪॥੬॥

(ਅੰਗ ੭੩੦)

I have simply touched your feelings. If you are in true love with God- then you will definitely be liberated. Seven generations will be liberated. Some are doubtful. This is not good. Have full faith on 'Waheguru'. Some has faith that He will bless them. But we should understand the nature and power of Waheguru who can even make us givers to others, who can bless us to be givers and helpers. His Benevolence is great:

ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ
ਸਗਲੀ ਤਿਖਾ ਬੁਝੰਤੀਆ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੭੦੩)

Take your faith at higher stages. If God is pleased with you, He can make you a giver. Come to Amritsar some time at the place of Dhan Dhan Baba Deep Singh Ji. Lakhs of people get benefitted from there. Baba Deep Singh Ji is a Sikh of Dhan Sri Guru Gobind Singh Ji. Sangat recites 'Sri Sukhmani Sahib' every sunday from 2 p.m. to 4 p.m. at Gurdwara Shaheedan Sahib, Amritsar. One lakh persons recite Sri Sukhmani Sahib at a time. How great is Sri Guru Gobind Singh Ji! Have full faith on Sri Guru Gobind Singh Ji. He can even make us givers. He can liberate even our generations. Let's check if we have attained the perfect Guru or not:

ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ
ਸਗਲੀ ਤਿਖਾ ਬੁਝੰਤੀਆ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੭੦੩)

Three types of people are found on the earth. Let's find our type. Some persons find imperfect Guru. Others don't find any Guru in their life. A few are those who have attained the perfect Guru. All of us are in one category or the other.

There was a 32 year old woman

in Amritsar. She requested me that she wanted to follow a Guru. I asked her why she was late to follow a Guru. She said that she had two Gurus, both of them had died. She said she followed a guru when she was a lass. After marriage she started following the guru of her in-laws. She started obeying her husband in matters of religion. She got a talisman from that guru of her husband. After one year the earlier guru passed away. After two or three years, the second guru also passed away. She wanted to follow the third Guru, that's why she was asking me. I thought how fortunate the Sikhs are. How great is Guru Gobind Singh Ji, He has given us a permanent solution to this problem. We, the Sikhs follow our one Guru i.e. Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji whose incarnation day or 'Gurta Gaddi' is celebrated every year but there is no passing away of Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji. No fear of losing the Guru ever. This is really an honour for all of us Sikhs. Guru Gobind Singh Ji blessed us through Five Beloved Souls after remaining silent or meditating for 11 months. Guru Ji has made it easy for girls, as some girls follow some Guru before marriage and they have to follow another after marriage. They don't have to change the Guru if they follow Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji. If your daughters are baptized and you marry them off to Sikh families, there is no problem for them with respect to Guru. It's not easy to change Guru time and again. Guru Gobind Singh Ji has solved this problem forever. So we are proud of our Guru Ji for having shown us this path. Let's check ourselves on these parameters. So there are three categories of people- firstly those who don't have Guru, secondly those who are double minded and have imperfect gurus and thirdly those who have a perfect Guru. The perfect Guru always saves us. I am saying this with full conviction. Sometimes we commit mistakes, at that time if we request and pray to the Guru, He forgives us. God is omnipotent and omnipresent. He was there at the time of Dhanna Ji and Namdev Ji. He is very much present today everywhere, the only thing is to have full faith on Him. One day we will realise and say:

ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਿਆਰਾ ਮੇਰੈ ਨਾਲਿ ਹੈ
ਜਿਥੈ ਕਿਥੈ ਮੈਨੋ ਲਏ ਛਡਾਈ ॥

(ਅੰਗ ੫੮੮)

ਗੁਰੁ ਮੇਰੈ ਸੰਗਿ ਸਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ ॥

(ਅੰਗ ੩੯੪)

If we are sincere, He forgives us for our mistakes. Bhai Joga became weak by character. He approached a prostitute. He was about to go upstairs. But the Guru arrived there in the form of a guard to save him. He saved His Sikh at the stairs of the prostitute's house. Guru Ji saved him thrice. Third time Bhai Joga tried to visit the prostitute in the wee hours. The guard asked him that he was visiting/trying for the third time and the appeared to be a sikh.

ਕੀ ਆਖੇ ਕੰਘਾ, ਕਿਰਪਾਨ?
ਸੰਗ ਚਲੇਗਾ ਧਰਮ ਈਮਾਨ।
ਕੀ ਆਖੇ ਕੜਾ ਕੇਸ ਕਛਹਿਰਾ?
ਸਿੱਖਾ! ਤੂੰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਭੈੜਾ।
ਇਹ ਪੰਜੇ ਕੱਕੇ ਧਾਰ ਕੇ, ਤੂੰ ਝੂਠ ਬਣਾਇਆ ਠਾਠ।
ਜਾਹ ਸਿੱਖਾ ਘਰ ਆਪਣੇ, ਕਰ ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਪਾਠ।

His words touched Bhai Joga. He realised his mistake. After a few minutes he returned. The guard turned Guru Gobind Singh Ji asked him why he had come again. At this Bhai Joga fell on his feet and asked, he had been stopping him but why he had been standing there. At this Guru Gobind Singh Ji said that He had been obeying the command of the Almighty. He said that He had promised the Almighty to save His Sikh. So the perfect Guru is all helpful. Nobody should remain Guruless. Let's all check if all follow a perfect Guru.

There is a true incident related to Bhagat Dhanna Ji. Bhagat Dhanna Ji had the privilege of attaining God. Once he thought it was not difficult to attain God. He said that he attained God in seven days. That night Bhagat Dhanna Ji had a dream in which he saw seven skeletons. God was with him because of his spiritual earnings. God used to labour in his fields. Next day, Dhanna Ji was very sad. God asked the reason of his sadness. Bhagat Dhanna Ji said that he had seen skeletons in his dream. God laughed and said that it's all His tricks. Dhanna Ji said that he did not understand it. God said that the previous day he was saying that he had attained God in seven days. So in order to make him realise his haughtiness, God showed him, his own (Dhanna Ji's) seven skeletons. Actually Dhanna had been trying to be one with God for seven births, but he was able to attain God only during this birth. God said, "I have been doing your works and labour for you, but you can not be one with me because you are Guruless." Bhagat Dhanna Ji asked if he still needed a Guru, despite his having 'darshan' of the Lord. God said,

"Yes, although you had my darshan and I work in your fields for you, still you cannot be one with me, because you are without a Guru." Then Bhagat Dhanna Ji became a disciple of Bhagat Ramanand Ji. How important it is to have a Guru! Bhagat Namdev Ji accompanied Gayneshwer Ji for a long time but one day Gayneshwar Ji asked him to leave the congregation as Namdev Ji was without a Guru. Namdev Ji felt pangs of separation from God many a times, as a result he had 'darshan' of God 72 times in his life. He felt insulted when he was asked to leave the congregation. He questioned God if he still needed a Guru, when he already had darshan of God many a times. God said, "Yes, you need a Guru." Then Bhagat Namdev Ji became a disciple of Vinoba Khechar Ji. So it is very important to have a Guru.

Baani of Bhagat Peepa Ji is there in Sri Guru Granth Sahib Ji. He was fortunate enough to have darshan of 'Devi Maa'. Devi Maa asked him to ask for some boon. He asked for salvation. At this Devi Maa said that she could grant him worldly gifts but could not give him salvation because he was without a Guru. At that time it was difficult to find a true Guru but our Guru Ji has made it easy for us to follow Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji. Let's recite:

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਨਾਹੀ ਉਧਾਰੁ ॥
ਬਾਬਾ ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥੨॥੧੧॥

(ਅੰਗ ੮੮੬)

Bhagat Peepa Ji was a king earlier. He also went to Bhagat Ramanand Ji to be his disciple. He sent a message that king Peepa had come to become his disciple. Peepa Ji was told that there was no place for kings in the 'ashram'. King Peepa immediately donated all his gold ornaments and sent a message again that humble peepa had come to accept protection and to become a disciple. At this Bhagat Ramanand Ji asked Peepa Ji if he was in hurry, then he should jump into the well. So we should be thankful to Sri Guru Gobind Singh Ji who made it very easy for us all to be disciples of Sri Guru Granth Sahib Ji. Five Beloved Souls of the Guru bless us. Ceremony of Baptism will take place tomorrow, none should remain sans Guru. Baba Nand Singh Ji used to say that he had to convince Sikhs to get baptized. Guru Gobind Singh Ji also convinced. Why is it necessary to get baptized?

Once there was a Sikh known as

Bhai Dalla. He guarded throughout the night. Duties were in rotation. Guru Ji found him on duty at midnight. Guru Ji checked twice or thrice during night and found him quite sincere with his duty. Guru was pleased with him. Guru Ji is always ready to bless us. Our eyes should always be at the lotus feet of the Guru, ears towards discourses and 'Keertan' and we should continuously enchant Waheguru-Waheguru in our heart. This spiritual stage is mentioned in 'Rehraas Sahib':

ਅੰਤਰਿ ਗੁਰੁ ਆਰਾਧਣਾ ਜਿਹਵਾ ਜਪਿ ਗੁਰ ਨਾਉ ॥
ਨੇਤ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੇਖਣਾ ਸ੍ਰਵਣੀ ਸੁਨਣਾ ਗੁਰ ਨਾਉ ॥

(ਅੰਗ ੫੧੭)

Use all your senses to get immersed spiritually. If one is rendering service of polishing shoes at a Gurdwara, one should have the feeling of polishing the shoes of Baba Budha Ji or Bhai Bidhi Chand Ji, or Bibi Kaulan Ji or Bibi Bhani Ji, or small shoes of Baba Zorawar Singh or Baba Fateh Singh. If one honours the Guru sincerely, only then the Guru is pleased. So get drenched in fond memory of the Guru:

ਸਾਚੁ ਕਹੌਂ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ
ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮੁ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਇਓ ॥੯॥੨੯॥

(ਤ੍ਵ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸ੍ਵਯੇ)

Once a female devotee was sweeping the floor at Gurdwara Shaheedan Sahib. She asked another devotee what date it was. The other devotee replied that it was 17. She said on 19th, service of 13 days will be completed. The other woman asked what that meant. She said that they had a problem and a noble soul had advised to sweep floors at Shaheedan Sahib for 13 days. This is conditional service, not being done from the core of one's heart. She was waiting for 13 days to be completed. There should be hunger for service. It should not be done under compulsion, it should be from within. We should put aside household errands and give preference to reciting Gurbani. Baba Nand Singh Ji used to say that if one performs other worldly duties first and delays recitation of daily Gurbani then one is insulting Gurbani. Then it is not true love for Gurbani:

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ ॥

(ਅੰਗ ੨)

Start your day at dawn with recitation of Gurbani. This is sign of true love. Baba Bhajan Singh Ji has just passed away in an accident. Once two young men from Amritsar went to meet him. One young man requested that he did not have control over his mind. Baba Ji asked if he could recite

Sri Japji Sahib. The young man replied in the positive and said that it took him 6-7 minutes to recite. Baba Ji then advised him to recite Sri Japuji Sahib at dawn because whatever spiritual diet one has in the morning, its effect remains throughout the day. Baba Ji advised him to recite Sri Japuji Sahib five times at dawn daily:

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ ਵਡਿਆਈ ਵੀਚਾਰੁ ॥

(ਅੰਗ ੨)

When we give importance and preference to Gurbani then Guru asks, "what do you want?"

Bhai Dalla did his night duty with utmost sincerity. Guru Gobind Singh Ji saw him doing his duty, He was pleased with His Sikh guard. He asked Bhai Dalla to ask for some blessings. Bhai Dalla asked for (space) room in heaven. Guru Gobind Singh Ji told him to ask for something else as He could not give him room in heaven until Dalla embraced baptism. Bhai Veer Singh Ji writes about it. Bhai Dalla said that he was already baptised. He explained that Singhs of Sri Guru Gobind Singh Ji daily touch the holy commune with a small sword as offering to God first then distribute it among masses. He had taken that holy commune many times, hence he was baptised. Guru Ji said that he should have nectar made by using 'Khanda-batta' (two edged sword and iron bowl). Dalla asked if the Guru was baptised then he also daily partook holy commune that was already offered to Guru Ji, in this way he was also baptised. But Guru Ji said that he won't get space equal to a needle in heaven if he was not baptized like Him by the Five Beloved Souls. So one has to be a disciple of the Guru to get a berth in heaven.

Gurdwara Damdama Sahib is situated at Sabo ki Talwandi. Bhai Gurtaj Singh and Bibi Gurpal Kaur live some half a kilometer away from Gurdwara Sahib. This couple is from the family of Bhai Dalla Ji. They still had those things in their possession which were gifted by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Dalla Ji. The generation is doing service of keeping the things in their actual form. The family has been spending income from 20 hectare of land for the upkeep of the relics. The relics include a big sword of Guru Ji, His turban, a string for His falcon. Under-vest of Guru Ji and a few other things. All these things were gifted by Guru Gobind Singh Ji to Bhai Dalla, when He was pleased with him. All of us must have 'darshan' of the relics. The colour of

the turban has changed to 'biscuit colour' from saffron or yellow perhaps. The 'Payjami Chola' of Guru Ji is also there. The family has got all the things laminated. The Payjami bears blood spots at the right leg side. The family told that it is the same 'Payjami Chola' that Guru Ji had worn at the time when Bhai Maha Singh's head was in His lap. These things are invaluable for us Sikhs. 'Darshan' of these things are very important for us. Niranjan Singh, the reporter once asked the family if they had ever opened the things or uncovered them. The family replied that on the foundation day of the Khalsa a team along with Sikh scholars came and videography was done for the benefit of larger humanity to have 'darshan'. At that time Payjami Chola was also opened. At that time they also had clear 'darshan' of the Payjami Chola. There are spots of true/honest blood on it. The scholars measured the dress of the Guru to get estimate of the size of Guru Ji's body. After measurement, they concluded that the height of Guru Ji might be five feet six or seven inches.

The main thing is that the relics of Guru Ji are still intact today for all of us to have 'darshan'. When Guru Ji gifted all these things to Bhai Dalla, He asked Bhai Dalla to wear the clothes. But Bhai Dalla said he would rather adorn the dress and keep it safe, because the Guru was His Master. Guru Ji gifted many personal belongings to Bhai Dalla but He did not give him space in heaven because he was not baptized. Bhai Veer Singh Ji has written about it. Bhai Dalla said that he was ready to get baptized. He requested Guru Ji to make arrangements for Five Beloved Souls so that he might get blessings of baptism. So I request all of you not to postpone it, get baptised today, Bhai Veer Singh Ji writes that 100 other persons got ready to get baptized with Bhai Dalla. He became Bhai Dall Singh. After a few months Bhai Dall Singh passed away. His soul found space in heaven. I request all to get baptised tomorrow in the congregation where ceremony of baptism will take place. Let's all become disciples of Dhan Dhan Sri Guru Granth Sahib Ji! Let's earn blessings of Guru Ji in this way. Let's recite:

ਜਨ ਨਾਨਕ ਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਪਾਇਆ
ਸਗਲੀ ਤਿਖਾ ਬੁਝੰਤੀਆ ॥੧॥

(ਅੰਗ ੭੦੩)

English Translation : Varinder Singh
Principal, Govt. Sen. Sec. Smart School,
Sehansara, Sri Amritsar Sahib

15ਵਾਂ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ

ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਕਲੋਨੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਅਤੇ

ਸ੍ਰੀ ਸਹਿਜ ਪਾਠਾਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ 18 ਸਤੰਬਰ 2022 ਨੂੰ ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਰਜ਼ਿ) ਨਿਊ ਅੰਤਰਯਾਮੀ ਕਲੋਨੀ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਭਾਈ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਟਰੱਸਟ ਵਿਖੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੂਰਨ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ **15ਵਾਂ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ** ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ 1152 ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਹਿਜ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਏ। ਉਪਰੰਤ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਟਿਫਨ ਬਾਕਸ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸਮੂੰਹ ਸੰਗਤਾਂ ਸਹਿਜ ਪਾਠਾਂ ਦੇ ਭੋਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਨੌਵੇਂ ਮਹੱਲੇ ਦੇ ਸਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਜਰੀ ਭਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵੰਡਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧਕ।

ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ

ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਰੋਡ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ

ਡਰਾਅ ਦੀ ਮਿਤੀ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ 2023 ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ

ਲਿਖਣ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ

ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਰਾਲਾ

ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਪ ਲਿਖੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ 1 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ 20 ਮਾਰਚ ਤੱਕ ਜਮਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜੀ

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚੇ 10 ਫਰਵਰੀ 2023 ਤੋਂ 10 ਮਾਰਚ 2023 ਤੱਕ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪਤੇ ਤੇ ਕਾਪੀਆਂ ਕੋਰੀਅਰ ਰਾਹੀਂ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਓ ਜੀ

ਸਿਲੇਬਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਨੋਟ : ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਪੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ 5 ਪੇਜਾਂ ਤੇ ਜਾਂ ਅਖੀਰਲੇ 5 ਪੇਜਾਂ ਤੇ 5 ਵਾਰ 35 ਅੱਖਰੀ (ੳ ਅ ੲ.. ਸੰਪੂਰਨ) ਲਿਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੀ।

0 ਤੋਂ 8 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ 13000 ਵਾਰੀ
9 ਤੋਂ 14 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ 21000 ਵਾਰੀ
15 ਸਾਲ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਉਮਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ 31000 ਵਾਰੀ "ਵਾਹਿਗੁਰੂ" ਲਿਖਣਾ ਜੀ।

ਜਾਪ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਲਿੰਕ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰੋ ਜੀ
31 ਦਸੰਬਰ 2022 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ
www.bibikaulanjibhalaikendertrust.org
ਫਾਰਮ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਆਉਣ ਤੇ ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮ 4 ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਜੀ : 79862-34487

15 ਜਨਵਰੀ 2023 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਡੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਾਪੀ ਕਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਦਿਨ ਅਤੇ ਕਿਸ ਸਮੇਂ ਜਮਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਇਸ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਤੁਸੀ ਸਾਡੀ ਵੈਬ ਸਾਈਟ www.bibikaulanjibhalaikender trust.org ਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਲਿਖਣ ਭਗਤੀ ਲਹਿਰ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸ਼ਾਮ 6 ਤੋਂ 8 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਜੀ
98765-25800
(ਸ. ਕਵਲਜੀਤ ਸਿੰਘ)
98765-25839
(ਸ. ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ)

- ਬੱਚੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਪ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੀ।
- ਕਾਪੀ ਦੇ ਹਰ ਪੰਨੇ ਤੇ ਪੰਨਾ (Page) ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਉਸ ਪੰਨੇ ਤੇ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਜਾਪ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਿਖਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।
- ਕਾਪੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਸਮੇਂ ਉਮਰ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਲਈ ਬੱਚੇ ਕੋਲ ਫੋਟੋ ਵਾਲਾ ਆਈ.ਡੀ. ਪਰੂਫ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੀ।
- ਇਨਾਮੀ ਕੂਪਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਾਪੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੀ।
- ਕਾਪੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਇਨਾਮ ਅਤੇ ਇਨਾਮੀ ਕੂਪਨ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
- ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਤੋਂ ਦੋ ਗੁਣਾ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਪ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕੂਪਨ ਵੱਧ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੀ।
- 131 ਇਨਾਮ ਡਰਾਅ ਰਾਹੀਂ ਮਿਤੀ 8 ਅਪ੍ਰੈਲ 2023 ਨੂੰ ਕੱਢੇ ਜਾਣਗੇ। ਸੰਗਤਾਂ ਘਰ ਬੈਠ ਕੇ ਲਾਈਵ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਦੇਖਣ ਜੀ।

ਹਰ ਕਾਪੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਤੇ ਨਾਮ, ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ, ਘਰ ਦਾ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰ ਫੋਨ ਨੰ. ਲਿਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ

ਕਾਪੀਆਂ ਕੋਰੀਅਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਤਾ
ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਭਲਾਈ ਕੇਂਦਰ ਟਰੱਸਟ (ਚੈਰੀਟੇਬਲ)
ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਰੋਡ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 143006 ਪੰਜਾਬ (ਭਾਰਤ)

Live FATEH TV, BG SG CHANNEL, ਬਾਣੀ Baani.Net, ਸਿਫਤਿ ਸਲਾਹ, Kirtan Pardhana.com, ਗੁਰਮਹਿਕ TV, KIRTAN SARVAN

-: ਬੇਨਤੀ ਕਰਤਾ :-
ਬੀਬੀ ਕੌਲਾਂ ਜੀ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ
ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਰੋਡ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
ਦਾਸਰੇ ਭਾਈ ਗੁਰਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ,
ਭਾਈ ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
"ਲਿਟਲ ਵੀਰ ਜੀ" ਅਤੇ ਸਮੂੰਹ ਸਹਿਯੋਗੀ।

ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਵੈਬ ਸਾਈਟ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਬੱਚੇ ਖੁੱਦ ਆਪਣੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।
ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵਾਸਤੇ ਬੱਚੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਫੋਨ ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਨਾ ਲਿਖਵਾਉਣ ਜੀ।

ਜਾਪ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਲਿੰਕ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰੋ ਜੀ
31 ਦਸੰਬਰ 2022 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ
www.bibikaulanjibhalaikendertrust.org
ਫਾਰਮ ਭਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਆਉਣ ਤੇ ਸ. ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮ 4 ਤੋਂ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਜੀ : 79862-34487